

Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark

Møteinnkalling

Utvalg: **Raet nasjonalparkstyre**
Møtested: Se møteinnkalling i outlook, Hasseltangen
Dato: 26.08.2025
Tidspunkt: 08:30

Eventuelt forfall må meldes snarest til nasjonalparkforvalter. Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Meld forfall snarest til forvalter

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 28/25	Godkjenning av innkalling og saksliste		
ST 29/25	Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder		
ST 30/25	Orienteringer Referatsak		
RS 35/25	Bekymringsmelding - Raet nasjonalpark - Søm landskapsvernområde - Hasseltangen - trafikksikkerhet		2025/8144
RS 36/25	Svar på spørsmål om Merdø og Spornes- Raet Nasjonalpark		2024/5782
RS 37/25	Vedtak opphevet - Raet nasjonalpark - Arendal 74/22 - Tverrdalsøya - Holmesund - rehabilitering av molo		2024/2643
RS 38/25	Tilsvaret til kommentar - Raet nasjonalpark - innsynskrav - anskaffelsesdokumenter - avtaler om beiting - Oddvar Mykland		2025/4597
RS 39/25	Uttalelse - Raet nasjonalpark - Grimstad 58/20 - Sømsveien 183 - rehabilitering travelliftbrygge - Marex AS - Hasseltangen AS		2025/7967
RS 40/25	Veiledning - Raet nasjonalparkstyre - naturmangfoldloven § 47 - skjøtsel og fjerning av merking av stier Delegerte saker til forvalter		2025/8400
DS 2/25	Innvilget - Raet nasjonalpark - Arendal - Hove - utlegging av bøyer ved volleyballstranda - Hove leirskole Referatsak		2025/6770
RS 41/25	Innvilget - Raet nasjonalpark - Arendal - Gruveholmen - Alvekilen - bruk av drone for kartlegging - Norsk institutt for vannforskning - NIVA		2025/8143
ST 31/25	Søknad om tiltak og aktivitet på Hoveodden- Hoves Venner- Raet nasjonalpark		2025/3324
ST 32/25	Søknad om uttriggerbås på brygge Revesandsveien 159- Raet nasjonalpark		2025/7484
ST 33/25	Søknad om tiltak inkl uttrigger på brygge Gjervoldsøyveien 144 - Raet nasjonalpark		2025/7330
ST 34/25	Søknad om innsamling av fra smørbukk Hylotelephium maximum i Raet NP		2025/8569
ST 35/25	Søknad om høsting av nøtter og frø i Raet NP og Søm LVO - Reiersøl planteskole		2025/8570
ST 36/25	Eventuelt		

ST 28/25 Godkjenning av innkalling og saksliste
ST 29/25 Valg av en representant til å skrive under møteprotokollen sammen med styreleder
ST 30/25 Orienteringer

Fra: Gry Helen Nævisdal[gry.helen.nevisdal@gmail.com]

Sendt: 26.07.2025 10:44:11

Til: vidar.ose@agderfk.no[vidar.ose@agderfk.no]

Kopi:

cato.moen@agderfk.no[cato.moen@agderfk.no];postmottak@grimstad.kommune.no[postmottak@grimstad.kommune.no];Gulbrandsen, Jenny Marie[jenny.gulbrandsen@statsforvalteren.no];Hans Hoel[hans.hoel@gmail.com];

Tittel: Bekymring for trafikksikkerhet langs fylkesvei 3626 (Sømsveien) mot Hasseltangen, Fevik

Hei,

Vi ønsker å rette en alvorlig bekymring til fylket vedrørende trafikksikkerheten langs veistrekningen mot Hasseltangen på Fevik, med særlig fokus på området ved og rundt Sømsveien 172, Læringsverkstedet barnehage, og parkeringsområde for besøkende til raet nasjonalpark).

Denne veien benyttes hyppig av både syklister og turgåere, og er en populær adkomstvei til Raet nasjonalpark samt til flere badesteder. I tillegg har jeg vært i kontakt med den lokale barnehagen som ligger langs denne veien – de forteller at de bruker veien når de er ute på tur med barna, og ofte opplever trafikkanker med høy hastighet her. Dette gjør det spesielt viktig at trafikksikkerheten ivaretas på en betryggende måte.

Dagens fartsgrense er satt til 60 km/t, noe vi mener er altfor høyt med tanke på det store antallet myke trafikanter, barnefamilier og den generelle bruken av området. Vi har dessverre observert at svært mange bilister overskrider denne grensen, og enkelte bruker til og med den lange, rette veistrekningen til å teste bilens hastighet. Vi har også sett tilfeller av kappløp mellom mopeder og ATV-er, noe som utgjør en betydelig risiko.

I tillegg er det et industriområde i nærheten, og i store deler av året er det betydelig tungtransport på strekningen. Mange av lastebilene holder også en fart som oppleves som direkte farlig.

Vi ber derfor fylket vurdere følgende tiltak:

- Redusert fartsgrense på strekningen, spesielt i områder med høy aktivitet av myke trafikanter
- Økt skilting og advarsler om gående og syklister
- Vurdering av fysiske tiltak som fartsdumper eller innsnevringer
- Tydeliggjøring av trafikksikkerheten i forbindelse med barnehagen

Vi håper dette tas til vurdering så raskt som mulig, da det handler om tryggheten til både barn og voksne som ferdes i området.

Ber om at mailen videresendes riktig person dersom dette ansvarsområde ligger til noen andre, vi ønsker også bekreftelse på mottatt mail. På forhånd takk.

Vennlig hilsen,
Gry Helen Nævisdal og Hans Christian Hoel
Sømsveien 172
(Tlf. 47335839/928 25 316)

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2024/5782-17 432.3

Deres ref.

Dato 16.05.2025

Svar på spørsmål om Merdø og Spornes- Raet Nasjonalpark

Forvalter viser til epost 11.4.25 om manglende svar på deler av brevet av 30.3.2025.

Vedlagt ligger noe av dokumentasjonen for skjøtsel utført på Spornes. Svar på spørsmål om Merdø lengre ned.

Spornes:

Nasjonalparkstyret fikk i 2018 midler fra Miljødirektoratet til utarbeidelse av skjøtelsplan for Spornes etter søknad. Oppdraget gikk til NIBIO etter anbudsrunder. Det var en bred forankring og med involvering av rådgivende utvalg i prosessen som resulterte i en svært omfattende skjøtelsplan. NIBIO gjorde blant annet ROS analyse av alle rødlistede arter med avbøtende tiltak og kartla hele området for med fokus på særlig planter og insekter. Planen ble sendt ut på høring uten merknader fra Miljødirektoratet, og godkjent av styret.

Det ble også signert en oppfølgingsavtale som NIBIO senere (2024) har valgt å trekke seg fra. Siste befaring med NIBIO var april 224, og vårt inntrykk var at NIBIO var positive til tilstanden på områdene da. Det foreligger ikke referat fra befaringen.

Valg av kontraktør landet på Sivert Svane V/Skagerak trepleie etter en anbudsrunder der tre lokale grunneiere ble invitert med. Kvalitet og kompetanse ble høyt vektlagt, og det var på dette kriteriet Skagerak Trepleie hadde en klar fordel.

Grunnlaget for å benytte beitedyr i et område der det også foreligger beiterett ble avklart med tillatelse fra Agder Fylkeskommune til å sette ut beitedyr i 2020.

Skjøtselen har blitt gjennomført med noen større og noen mindre avvik siden 2020. Det viktigste avviket er at fase 2 ble ryddet maskinelt i stedet for nedbeiting og påfølgende manuell rydding. Årsaken til avviket var at Mattilsynet ikke godkjente nedbeiting på ren einer. Derfor valgte forvaltningen å benytte metoden med maskinell rydding som Statsforvalteren i Agder tidligere har benyttet på Jerken og Tromlingene i tilsvarende tilbakeføringsprosjekter, og som nasjonalparkstyret har videreført på Tromlingene med midler fra Miljødirektoratet frem til 2024 i tråd med tiltaksplan for Raet LVO og Tromlingene naturreservat.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Andre avvik har i stor grad vært knyttet til avvik fra beiteplan fordi det har vært ustabile GPS signaler grunnet flytting av satellitter til Sentral-Europa. Dette har medført at dyrene iblant har gått ut av og beitet utenfor tiltenkt sone, for eksempel på Spornesberget.

Skjøtselsplanens tidsramme for beiting og slått har alltid vært fulgt, med slått på sensommer, og høst-vinter og vårbeite med fokus på å ta ned rotskudd/trevegetasjon. Området har alltid hatt beitefri fra tidlig juni til sent i august/september.

Det har i 2025 ikke vært innleid beitedyr på området, og allerede nå er store deler av det restaurerte området i rask reversering. Ospe- og vierkratt i fase 1 og 3 er i full gjenvekst, noe mindre i de tørrere fase 2 og lysåpen skog, der restaureringen også har kommet lengst.

Etter planen skal skjøtselsplanen på Spornes revideres etter 5 år (midtveis), og vi har inngått kontrakt med Dokkadeltaet våtmarkssenter om dette som inkluderer NIN kartlegging, men ikke fått midler til dette i år.

Merdø:

Miljødirektoratet etterspør forklaring på beitedyr og hogst på Merdø.

Frem til sommeren 2024 har verneområdeforvaltningen i god tro planlagt og gjennomført tiltak som er beskrevet i Forvaltningsplanen for Raet LVO m.fl som vi overtok fra SFAG, der det er satt opp en rekke skjøtselstiltak på Merdø. Tiltakene er omsøkt og finansiert fra Miljødirektoratet. Utsnitt fra planen:

6-1	2012-2013	Hogst av sitkagran	R-lvo Merdø	Mindre enn 1 ukeverk	Fylkesmannen, SNO, andre	Gjennomføres
6-2	2012-2021	Tynning av einer- og furu-vegetasjon	R-lvo Merdø vest	1-2 ukeverk	Fylkesmannen, SNO, andre	Vurderes i løpet av planperioden
6-3	2012-2013	Rydding av vegetasjon rundt kristtornen	R-lvo Merdø	1-2 dagsverk	Fylkesmannen, SNO	Gjennomføres
6-4	2012	Bekjempelse av «svartelistearter»	R-lvo Merdø	1 dagsverk	Fylkesmannen, SNO	Gjennomføres. Videreføres etter befaringsom tilstand
6-5	2012	To nye grillplasser på Gravene	R-lvo Merdø	1-2 dagsverk	Fylkesmannen, Arendal kommune	Vurderes etter behov
6-6	2012-2021	Rydding av søppel i terrenget og ilanddrevet	R-lvo Merdø	2 dagsverk	Fylkesmannen, Arendal kommune, Aust-Agder fylkeskommune, frivillige	Gjennomføres årlig

I 2024 gav Miljødirektoratet beskjed om at denne ikke er gyldig, og vi har dermed ikke tatt initiativ til skjøtsel i tråd med denne planen etter dette. Dersom noen av tiltakene er utført på oppdrag fra oss etter dette, så skyldes det sviktende kommunikasjon lokalt. Vi har ikke kapasitet til å være til stede på alle øyer til enhver tid.

Epost om stans av skjøtselstiltak i regi av forvaltningen ble sendt ut etter at Miljødirektoratet spesifiserte dette i februar 2025. Vår tolkning er at grunneiere og andre med

tillatelse/oppdrag fra grunneier på eget initiativ kan gjennomføre både vedhogst, rydding, brenning og beite med hjemmel i verneforskriften.

§ 4. Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade, uttak og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. plukking av bær og matsopp.*
- b. plukking av vanlige planter og tang/tare til eget bruk unntatt i sone B, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- c. rydding av ilanddrevet tang og tare på offentlige badestrender.*
- d. bruk av nedfalt trevirke til bålbrenning, unntatt i sone B.*
- e. skånsom vegetasjonsrydding og beplantning rundt fritidsbolig, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- f. hogst av ved til eget bruk i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.*
- g. beite, unntatt i sone B.*
- h. slått, lyng- og gressbrenning, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. rydding av vegetasjon i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- b. beite i sone B.*
- c. uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.*

Forvalter var ute på Merdø 19.5.25 og kan bekrefte at det er ryddet rundt kristtornene (i tråd med forvaltningsplan for Raet LVO) avsatt som pkt 1 i brevet. Datering på dette er usikert.

Rydding av trær i sone 3 er nok vedhogst grunneier har gitt tillatelse til, men styret har også tatt initiativ til en del hogst av sitka og andre fremmede treslag på hele øya siden 2017.

Pkt 4 og 5 har vært gitt oppdrag om rydding og brenning tidligere (2022-2024) i tråd med forvaltningsplanen for Raet LVO etc. Her er det gjengrodd kystlynghei som vi har ønsket tilbakeført.

Beitedyrene på Merdø har ikke verneområdeforvaltningen noe med, ettersom beite er hjemlet i verneforskriften, og Merdø er et gammelt utmarksbeite. Østre del av Merdø er gjerdet inne (gjerdet omsøkt og godkjent av SFAG i 2016) og området benyttes til beite om sommeren. Resten av året går dyrene på hele øya. Ref pkt 2 og 3 i kartet.

Brevet fra Norsk Entomologisk forening Arendal viser til at det ikke finnes kystlynghei på sørlandskysten, noe vi bestrider med blant annet kartlegginger fra Naturbase:

[Naturbase faktaark](#) Spekholmen Kystlynghei, men naturtypen finnes spredt i hele Oslofjordområdet og forvaltes aktivt i blant annet Færder NP, Ytre Hvaler NP og Kostehavet i Sverige.

Se også kart i denne vitenskapelige artikkelen [Coastal heathland vegetation is surprisingly resistant to experimental drought across successional stages and latitude](#). Dessverre er svært lite kystlynghei kartlagt i området (store avvik også nasjonalt), og handlingsplanen for kystlynghei [Handlingsplan for kystlynghei .pdf](#) viser til at

Kystlynghei er [en sterkt trua naturtype](#). De viktigste trusselfaktorene for kystlyngheia er gjengroing på grunn av opphørt hevd, tilplanting og spredning av skog, nedbygging, oppdyrking og gjødsling.

Kystlynghei er avhengig av menneskelig påvirkning gjennom rydding av busker og kratt, lyngsviing, beiting og historisk sett lyngslått. Slik positiv menneskelig påvirkning omtales også som skjøtsel og å opprettholde god hevd.

I dag holdes lyngheiene i hevd gjennom tilpasset skjøtsel i regi av bønder og grunneiere, og der flere mottar tilskudd fra jordbruks- og miljøforvaltninga. I tillegg skjøttes kystlynghei i flere verneområder ved hjelp av innsats fra Statens naturoppsyn, grunneiere/drivere og andre.

Vi mener Miljødirektoratet ved å stanse skjøtsel i verneområdet bryter med Handlingsplanen for kystlynghei, og til dels slåttemark. Viser her til delmål 1 og 2 og aktuelle tiltak Miljødirektoratet skal følge opp på kystlynghei:

Delmål 1 - Langsiktig skjøtsel og restaurering

Dette innebærer å videreføre langsiktig skjøtsel på alle kystlyngheier som er i slik drift, og restaurere og etablere langsiktig skjøtsel av god kvalitet på tilstrekkelig store arealer og i bedret landskapsøkologisk sammenheng fram mot 2037.

a. videreføre og sikre langsiktig skjøtsel i alle lokaliteter av kystlynghei som er i skjøtsel pr 2023

b. videreføre arbeidet for å dekke geografiske og variasjonsmessige mangler i langsiktig skjøtsel av naturtypen (bl.a. nordlige kystlyngheier)

c. se på hvordan kystlynghei i de 23 referanseområdene blir fulgt opp og skjøttet i dag, vurdere behovet for andre/flere områder og avklare hvilken rolle referanseområdene skal ha bl.a. i overvåkning og prioritering av tilskudd fram mot 2037

d. målrette virkemiddelbruk (bl.a. gjennom skjøtselsplanlegging) for å ivareta kystlynghei i mer robuste økologiske nettverk, sammen med andre tilgrensende naturtyper som skaper helhetlige miljøer. I regioner som har mye kystlynghei, kan det være aktuelt å sette i gang eller øke restaurering og skjøtsel i klynger/kjerneområder

e. målrette skjøtselsinnsats som ivaretar naturtypelokaliteter som er særlig viktige leveområder for artsmangfold, og som gjennom restaurering og skjøtsel bedrer livsvilkårene for trua arter (f.eks. hubro) og andre prioriterte artsgrupper (bl.a. pollinerende insekter)

f. videreføre samarbeidet med grunneiere, drivere og skjøtselsarbeidere i ulike sektorer, organisasjoner og private om rekruttering, kunnskapsoverføring og langsiktig skjøtsel av naturtypen

g. videreutvikle og målrette samarbeidet med jordbruket om skjøtsel av naturtypen som del av drifta på eller tilknytt aktive gårdsbruk/jordbruksforetak

Delmål 2 – Samarbeid og effektiv organisering

Dette innebærer å organisere arbeidet med å ivareta naturtypen slik at det gir en kostnadseffektiv og kvalitetssikra bruk av aktuelle virkemidler hos miljøforvaltninga i samarbeid med grunneiere, sektorer og andre aktører. Organiseringen sikrer rekruttering, prioritering og målretting, og nødvendig omfang og langsiktighet i restaurering og skjøtsel av arealer

Prioriterte tiltak for å oppfylle delmål 2:

c. videreføre en effektiv og samordnet organisering av forvaltning av kystlynghei i verneområder, på nasjonalt og regionalt nivå

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL

ADVOKATFIRMAET HAAVIND AS HOVEDKONTOR OSLO
Postboks 359 Sentrum
0101 OSLO
Att: Emil Vangen Solheim

Trondheim, 20.06.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/3102

Saksbehandler:
Marit Doseth

Vedtak i klagesak om vedlikehold av molo i Raet nasjonalpark

Vi viser til klagen på Raet nasjonalparkstyre sitt vedtak 13.09.2024. Klagesaken ble oversendt fra nasjonalparkstyret 21.11.2024.

Vedtak

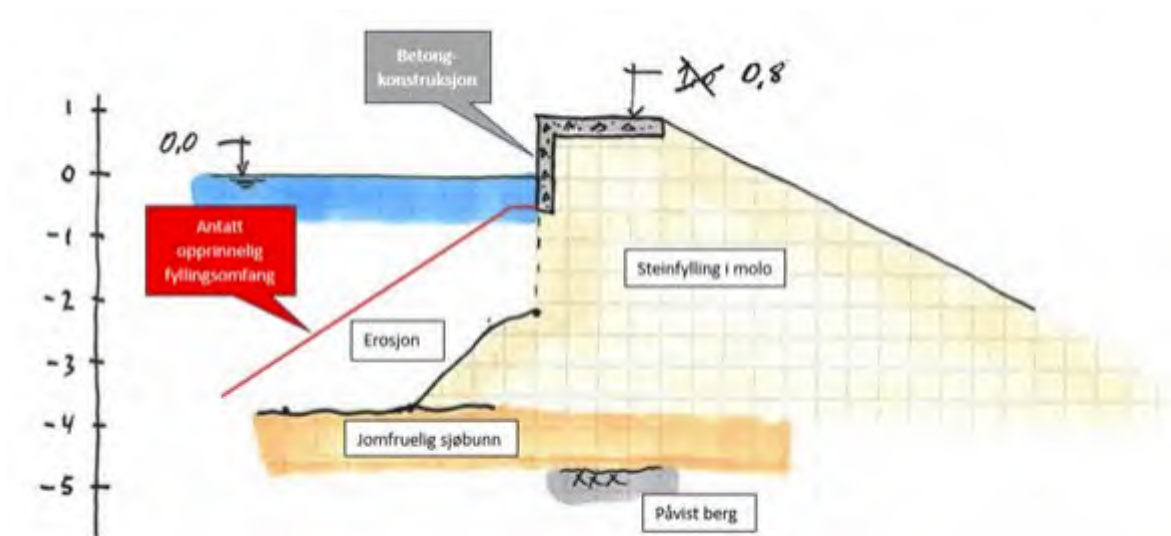
Miljødirektoratet opphever Nasjonalparkstyret for Raet sitt vedtak. Den omsøkte tilføringen av steinmasse er et vedlikeholdstiltak som ikke trenger tillatelse etter verneforskriften, jf. verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav a).

Bakgrunn for saken

Ellen K. Raaholt er eier av molo på gnr/bnr.74/22 i Arendal kommune. Deler av eiendommen befinner seg i Raet nasjonalpark, men selve moloen ligger utenfor vernegrensen. Moloen ble etablert i 1988 i samsvar med dagjeldende regelverk. Formålet med moloen er å skjerme bebyggelsen på eiendommen for naturrisiko, dels å sikre fortøyningsmuligheter i et værhardt område.

Moloen består av en steinfylling under vann, med et betongdekke med belegningsstein. Det er etablert en betongkant langs vestsiden av moloen, som ender i en betongsylinder ytterst mot sør.

Rådgivende ingeniører Stærk og Co ble i 2023 bedt om å gjøre undersøkelser av moloens konstruksjon på grunn av mistanke om erosjon. Undersøkelsene viste at moloen var svært påvirket av erosjon, med betydelig risiko for at den kunne bli ødelagt gjennom ytterligere utrasing.

Følgende restaureringstiltak ble ansett som nødvendige:

- Reetablering av de utraste steinmassene på vestsiden av moloen med helning 1:1,5 for å oppnå stabilisering
- Konsolidering av reetablerte masser, med antatt konsolideringstid ett år
- Fjerning av sylinderkonstruksjonen ytterst på moloen
- Gjennomføring av deformasjonsmålinger gjennom hele konsolideringsperioden.

Stærk og Co sendte 31.10. 2023 en forespørsel til nasjonalparkstyret om det var nødvendig med dispensasjon fra verneforskriften for å kunne gjennomføre de nødvendige tiltakene.

Nasjonalparkstyret behandlet forespørselen som en søknad og avslo søknaden 31.05.2024.

Samtidig anmodet de tiltakshaver om å søke på nytt, men hvor de utraste massene blir gjenbrukt.

Stærk og Co kommenterte i e-post 24.06.2024 at nasjonalparkstyret i sin vurdering hadde lagt feil faktum til grunn. Arealet som skal reetableres er 125 m², ikke 396 m² som styret har lagt til grunn. Samtidig opplyste de at gjenbruk av utraste masser er en lite egnet løsning. De ba nasjonalparkstyret behandle saken på nytt.

Nasjonalparkstyret behandlet saken på nytt 13.09.2024. Nasjonalparkstyret vurderte bare utfyllingen i sjø, ettersom de andre tiltakene ikke ble ansett som søknadspliktige. Det ble opplyst at søknaden i tillegg omfatter en utstikkende, langsgående bryggekonstruksjon for å kompensere for tapt fortøyningsmulighet langs innsiden av moloen. Det ble lagt til grunn at utfyllingen utgjør et areal på 125 m² og 150 m³ med stein i sjøen rundt moloen. Styret mente dette var et betydelig inngrep som trolig ikke vil gi en varig forbedring, men at stein må etterfylles med jevne mellomrom. Styret mente at behovet for molo burde revurderes, eventuelt at moloen burde sikres på annen måte. Søknad om tillatelse til utfylling av masse for å stabilisere moloen etter verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav a) og d) ble avslått.

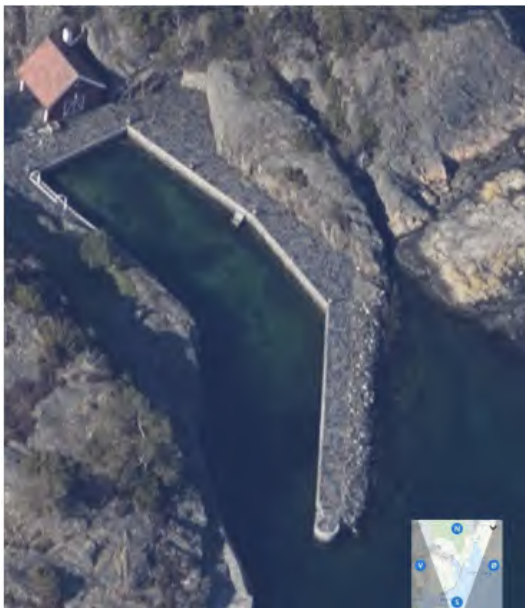
Klagers argumenter

Nasjonalparkstyrets vedtak ble på vegne av Ellen K. Raaholt påklaget 10. oktober 2024 av advokatfirmaet Haavind ved advokat Emil Vangen Solheim.

Det anføres at vedtaket både bygger på feil faktum og feil rettsanvendelse, og at det derfor er ugyldig.

For det første vises det til at vedtaket bygger på uriktige opplysninger. Omsøkte tiltak medfører ikke noen utvidelse av moloen, noe styret uriktig har lagt til grunn. Tiltaket er heller ingen ombygging og det er heller ikke aktuelt å rive eksisterende molo og erstatte den med en ny. Ifølge klagen er utfyllingen av stein et nødvendig tiltak for å opprettholde standarden på den lovlige etablerte moloen. Dette er å anse som et vedlikeholdstiltak som ikke trenger forvaltningsmyndighetens tillatelse. Undersøkelser viser at moloen er svært påvirket av erosjon og at det er betydelig risiko for at konstruksjonen kan bli ødelagt gjennom ytterligere utrasing. Moloen forflytter seg gradvis og gjør konstruksjonen mer og mer ustabil.

Påfyllingen av masse er verken etablering av et nytt tiltak eller endringer i et eksisterende.

Moloen slik den fremstår er i dag

Klager mener at verneforskriftens § 3 tredje ledd bokstav d), som omhandler bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger eller ved samling av brygger i fellesanlegg, ikke kommer til anvendelse. Det samme gjelder bokstav a), ombygging av og mindre utvidelser samt bruksendringer av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen. Styrets henvisning til disse bestemmelsene er ifølge klagen uriktig rettsanvendelse. Det foreligger ikke en gyldig forvaltningsplan, og eksisterende utkast er uten relevans.

Klager mener også at styret ikke har grunnlag for å hevde at utbedringene må gjentas om noen år, og dette er uansett uten betydning. Anbefaling om å revurdere behovet for moloen går ifølge klagen ut over styrets veiledningsplikt jf. forvaltningsloven § 11. Styret kan ikke kreve moloen fjernet siden den er et lovlig tiltak. Alternative løsninger er vurdert av rådgivende ingeniører,

herunder oppgraving og tilbakelegging av opprinnelig og utrast masse, men dette er ikke ansett som tilfredsstillende løsninger.

Ifølge klagen er vedtaket også ugyldig som følge av saksbehandlingsfeil. Begrunnelsen er uklar og ikke i samsvar med kravene i forvaltningslovens § 25. Blant annet er det uklart hva som er hjemmelen for vedtaket. Det gis ingen nærmere begrunnelse for hvorfor omsøkte tiltak ikke er å anse som vedlikehold og hvorfor tiltaket vil påvirke økosystemet i stort omfang og gi en betydelig økt belastning. Av saksfremstillingen fremgår det at tiltaket er vurdert etter andre bestemmelser enn de som er angitt i vedtakets konklusjon. Ifølge klagen må den mangelfulle begrunnelsen på et så inngripende vedtak som dette, hvor det nektes nødvendig og akutt vedlikehold på eiendom, medføre at vedtaket er ugyldig.

Videre mener klager at restaureringen ikke blir vurdert opp mot den påvirkningen som jevnlig utrasing av den opprinnelige og eroderte fyllingen gir. Dette er i strid med utredningsplikten, jf. forvaltningsloven § 17. Henvisningen til naturmangfoldloven §§ 11 og 12 mener klager er uklar, siden søknaden er avslått og det derfor hverken er gitt noen tillatelse eller satt noen vilkår.

Dersom det omsøkte tiltak likevel ikke er å anse som vedlikehold, hevdes det subsidiært at tiltakshaver er utsatt for usaklig forskjellsbehandling. Det vises til at nasjonalparkstyret har gitt tillatelser til tiltak på moloer etter § 3 tredje ledd til ombygninger, utvidelser og reetableringer av moloer som er gått tapt. I nasjonalparkstyrets vedtak 31. mai 2024 ble det gitt tillatelse til å oppføring molo som var tapt som følge av naturskade, jf. verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav e) til tross for at dette tiltaket medførte en vesentlig endret konstruksjon med bortgraving av tidligere utfylte masser, forskaling og støpning av langsgående betongkonstruksjon med bredde på 1,2 meter. Styret mente i denne sak at tillatelsen ikke hadde presedensvirkning, i motsetning til hva som anføres i denne sak.

Nasjonalparkstyret sine merknader

Nasjonalparkstyret behandlet klagen 15.11.2024. Det opplyses at vedtaket er hjemlet i verneforskriften § 3 fjerde ledd, bokstavene a) og d).

Styret legger til grunn at omsøkte tiltak ikke er vedlikehold og viser til utkastet til forvaltningsplan. Tiltaket medfører en oppgradering og utvidelse, estimert utfylling er tilført steinmasse på 125 m². Styret har oppfattet søknaden dithen at det søkes om fjerning av ytterste delen av moloen (som ligger utenfor vernegrensen) og etablering av brygge i tre på innsiden av moloen. Utvidelser av brygger skal være i fellesbrygger og dispensasjonspraksisen skal være streng.

Styret viser til at begrepet molo og brygge brukes om hverandre, og moloer brukes som brygger og fortøyningsplass. I dette tilfellet inneholder søknaden en utvidelse i tre for å sikre tilgang til båt plass på innsiden av moloen fordi utfyllingen av stein vil medføre at adkomst/fortøyningsmuligheter forsvinner.

Når det gjelder behovet for etterfylling av masse i fremtiden, mener styret at dette er relevant, siden dette er sannsynlig. Styret mener det er opplagt at utfylling av masse i det omfang det her søkes om vil medføre en betydelig endring og belastning på de marine verdiene i nasjonalparken. Det vises til uttalelse fra Fiskeridirektoratet som er skeptisk til utfyllinger i sjø.

Styret viser også til faren for presedens som en tillatelse vil gi. Mange andre med brygger og moloer vil søke om liknende tiltak for å sikre seg mot klimaendringer og ekstremvær, og den samlede belastningen vil bli stor, jf. naturmangfoldloven § 12.

Styret tilbakeviser usaklig forskjellsbehandling. I saken det vises til ble det søkt om å etablere et fundament i betong i en molo med stedefegen stein. I foreliggende tilfelle søkes det om tilførsel av 150 m³ steinmasser på 125 m². Søknaden er skissert slik at tiltaket vil medføre en utvidelse av areal og volum og det er derfor klar forskjell på de to sakene.

Styret ønsker en prinsipiell avklaring av om utfylling av tilførte masser av stein i sjø er å anse som vedlikehold og ber om at Miljødirektoratet foretar denne avklaringen.

Miljødirektoratets vurderinger

Vi er klageinstans i saken, og kan derfor prøve alle sider av den. Vi kan også ta hensyn til nye omstendigheter og forhold som ikke er tatt opp i klagen.

Reglene som gjelder for verneområdet

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. 16. desember 2016 og forskrift om vern av Raet nasjonalpark, Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner, Aust-Agder ble vedtatt.

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder blant annet utfylling og henleggelse av masse, mudring og dumping o.l. jf. verneforskriften § 3 andre ledd. Opplistingen av tiltak i denne bestemmelsen er ikke uttømmende. Forbudet er ikke til hinder for vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse. Jf. § 3 tredje ledd bokstav a).

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til ombygging av, og mindre utvidelser samt bruksendring av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, jf. § 3 fjerde ledd bokstav a).

Konkret vurdering

Det søkes om etterfylling av masse på et areal på 125 m² i sjøen rundt eksisterende molo på eiendommen gnr./bnr. 74/22 i Arendal kommune. Grensen for nasjonalparken går langs vannkanten i det aktuelle området. Dette innebærer at selve moloen ligger utenfor verneområdet, mens eksisterende steinfylling under vann ligger i nasjonalparken. Aktiviteter og tiltak utenfor grensen for verneområdet reguleres ikke av verneforskriften og krever ikke tillatelse etter denne. Det innebærer at vedlikehold eller andre tiltak som skjer på land ikke krever tillatelse. Steinfyllingen eksisterte på vernetidspunktet og kan etter verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav a) vedlikeholdes som et eksisterende tiltak.

Den lovlig etablerte, eksisterende moloen er konstruert slik at den består av steinfylling under vannlinjen. På grunn av erosjon har steinfyllingen rast ut og det søkes om reetablering av de utraste massene med ca. 150 m³ med stein. Tiltakshaver presiserer i e-post 04.06.2024 at det ikke er søkt om en langsgående bryggekonstruksjon.

Verneforskriften har forbud mot inngrep av enhver art, herunder blant annet utfylling og henleggelse av masse, mudring og dumping o.l. jf. verneforskriften § 3 andre ledd.

Forvaltningsmyndigheten kan etter verneforskriften § 3 fjerde ledd, bokstav a), b) og d) gi tillatelse til:

- ombygging av, og mindre utvidelser samt bruksendring av eksisterende bygninger, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.
- gjenoppføring av bygninger, anlegg og innretninger som er gått tapt ved brann eller naturskade.
- bygging av brygger etter fjerning av eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

Det er i verneforskriften gitt unntak fra vernebestemmelsene for vedlikehold. Vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke medfører bruksendringer er dermed direkte tillatt, jf. verneforskriften § 3 tredje ledd bokstav b). Dette innebærer at nødvendige tiltak for å opprettholde standarden på eksisterende anlegg og innretninger som ligger innenfor vernegrensen kan gjennomføres uten søknad.

Som utgangspunkt kan man ikke gjøre tiltak inne i et verneområde for å vedlikeholde innretninger som ligger utenfor verneområdet. Det er imidlertid i noen tilfeller gitt bestemmelser i verneforskriften som åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendige tiltak inne i et verneområde for vedlikehold eventuelt sikring av tiltak utenfor verneområdet. Dette vil da være søknadspliktige tiltak.

I dette tilfellet ligger steinfyllingen inne i nasjonalparken og omfattes av unntaket for vedlikehold. Når verneforskriften åpner for vedlikehold av eksisterende innretninger vil det i noen tilfeller

innebære at tiltak som ville vært søknadspliktig dersom det er nye tiltak, kan gjennomføres uten søknad.

Undersøkelser viser at moloen er svært påvirket av erosjon, og at det er betydelig risiko for at konstruksjonen kan bli ødelagt gjennom ytterligere utrasing. Målinger viser at bevegelsene er tiltakende. Tiltakshaver ba derfor om en vurdering av hvilke vedlikeholdstiltak som er nødvendige for å sikre moloen mot ytterligere utglidning.

Miljødirektoratet mener i motsetning til styret at erstatning av utraste masser må anses som vedlikehold. Tiltaket er slik Miljødirektoratet forstår det nødvendige arbeider for å sikre moloen mot ytterligere utrasing. Når det vedlikehold anses nødvendig vil det være opp til tiltakshaver å vurdere hvordan tiltaket skal utføres. Dykking gjennomført sommeren 2024 viser at omfanget av utrasingen fra moloens steinfylling er enda større enn antatt, og at manglende reetablering av fyllingen moloen hviler på medfører jevnlig spredning av utraste steinmasser på sjøbunnen. Dersom det er lenge siden tiltaket er vedlikeholdt vil dette kunne innebærer et mer omfattende vedlikeholdsbehov enn ved jevnlig vedlikehold. Intensjonen i verneforskriften er likevel at eksisterende innretninger skal kunne vedlikeholdes.

Miljødirektoratet mener tiltaket slik det er beskrevet av søker, må anses som vedlikehold som kan gjennomføres uten tillatelse. Det gjøres oppmerksom på at verneforskriftens unntak for vedlikehold kun omfatter selve vedlikeholdstiltakene. Dersom et vedlikeholdsarbeid for eksempel krever motorferdsel som er forbudt etter verneforskriften, vil dette måtte omsøkes. Verneforskriften for Raet nasjonalpark har ikke forbud mot motorferdsel i sjø.

Styret har oppfattet søknaden til også å omfatte etablering av brygge i tre på innsiden av moloen. Dersom det skal gjennomføres tiltak som innebærer ombygging eller utvidelse innenfor grensen for nasjonalparken, vil dette være søknadspliktig,

Vi finner på denne bakgrunn å gi klager medhold og opphever nasjonalparkstyrets vedtak. Omsøkte tiltak er etter vår vurdering å anse som et vedlikeholdstiltak som ikke trenger dispensasjon fra verneforskriften.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Terje Qvam
seksjonsleder

Kopi til:

RAET NASJONALPARKSTYRE

Postboks 504

4804

ARENDAL

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/4597-9 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 24.06.2025

Kommentar - Raet nasjonalpark - innsynskrav - anskaffelsesdokumenter - avtaler om beiting - Oddvar Mykland

Viser til flere eposter som etterspør innsyn i beiteavtaler inngått med styret i Raet nasjonalpark.

Som tidligere besvart per epost, så er beiteavtaler noe som inngås mellom grunneier og husdyrholdere. Raet nasjonalparkstyre er hverken grunneier eller husdyrholder. Vi kan ikke gi innsyn i en type avtale vi ikke har.

Vi har et begrenset antall skjøtselsavtaler. På en av dem inngår beitedyr som en del av skjøtselsoppdraget jf skjøtselsplan. Dette er en annen type avtale.

Det går beitedyr flere steder i nasjonalparken, men dette er beite med hjemmel i verneforskriften og er ikke etter avtale med styret.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:

Oddvar Mykland
Sivilombudet

Kirkeveien 174 B
Postboks 3 Sentrum

4817
0101

His
OSLO

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

«MOTTAKERNAVN»

«ADRESSE»

«POSTNR» «POSTSTED»

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/7967-2 432.3

Deres ref. «REF»

Dato 30.07.2025

Uttalelse -Raet nasjonalpark - Grimstad 58/20 - Sømsveien 183 - rehabilitering travelliftbrygge - Espen Eyvin Aalrud

Jeg viser til oversendt sak om endringer på brygge på Sømsveien 183 (Marex AS og Hasseltangen AS). Jeg har sett over saken og tiltakene som skal utføres er utenfor vernegrensen og dermed ikke søknadspliktige etter verneforskriften. Dette fremgår entydig av det innsendte kartet i søknaden, vernegrensen er den heltrukne grønne linjen:

Nasjonalparkstyret kan med hjemmel i nml § 69 gi en uttalelse til tiltak som kan påvirke verneverdiene, men vi mener hensynet til verneområdet er godt ivarettatt med de sedimentprøver og tiltak ift mudring som er skissert/ utført. Ved normal praksis i tråd med kommunens og Statsforvalterens retningslinjer for tiltak og mudring, er det heller ikke noe som tilsier at tiltakene vil få negative konsekvenser for verneområdet. Selve utvidelsen av brygge vil ikke påvirke verneområdet etter vår vurdering.

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Forvalter synes det er positivt at Hasseltangen AS har ryddet opp betydelig på eiendommen de senere årene, og ser frem til videre oppgraderinger. Det er også svært positivt at man vil gjøre tiltak som hindrer avrenning i sjø fra bunnstoff/vask osv. Mange båthavner og opplag har mangelfulle rutiner på dette.

Saken avskrives fra vår side.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:

GRIMSTAD KOMMUNE
Statsforvalteren i Agder

Postboks 123
Postboks 504

4891
4804

GRIMSTAD
ARENDAL

Kopi til:

AS MAREX
HASSELTANGEN AS

Postboks 54
Sømsveien 183

4889
4870

FEVIK
FEVIK

RAET NASJONALPARKSTYRE
Kommuner Postboks 504 med forvaltningsmyndigheter
for verneområder

4804 ARENDAL

Trondheim, 13.08.2025

Deres ref.:

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2025/177

Saksbehandler:
Hege Langeland

Veiledning om skjøtsel og fjerning av merking av stier

Klima- og miljødepartementet har i vedlagte brev vurdert om skjøtelsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 47 gir hjemmel for forvaltningsmyndigheten til å fjerne merking av stier med hjemmel i verneområder uten samtykke fra grunneier eller rettighetshaver.

Miljødirektoratet har oppsummert noen hovedpunkter i brevet.

Miljødirektoratet ber samtidig om at alle beslutninger om skjøtsel etter naturmangfoldloven § 47 gjøres skriftlig.

Miljødirektoratet har vært i dialog med Klima- og miljødepartementet om forvaltningsmyndigheten kan fjerne merking av stier med hjemmel i naturmangfoldlovens § 47 om skjøtsel i verneområder, uten samtykke fra grunneier eller rettighetshaver. Det følger av Klima- og miljødepartementets brev at eksisterende merking på stier kan fjernes av forvaltningsmyndigheten som et skjøtselstiltak når vilkårene i § 47 er oppfylt. Departementet vurderer at fjerning av merking på stier faller inn under *kanalisering av ferdse* i § 47.

For at et tiltak skal være et skjøtselstiltak etter naturmangfoldloven § 47 er det et vilkår at tiltaket skal *gjøres for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet*. Fjerning av merking må således være begrunnet i å oppnå/opprettholde naturtilstanden som er formålet med vernet fastsatt i verneforskriften for det aktuelle området.

Etablering eller merking av nye stier eller løyper kan også være å anse som et skjøtselstiltak, for eksempel når det er nødvendig av hensyn til verneformålet å kanalisere ferdseleden bort fra sårbare deler av et verneområde. I forarbeidene omtales dette som at § 47 gir adgang til *en enkel merking eller anlegg av stier, klopper mv.* i verneområder der det er nødvendig for å kanalisere ferdseleden for å beskytte verneverdiene. I vurderingen av om et tiltak skal anses omfattet av skjøtselshjemmelen, vil også omfanget av skjøtselen ha betydning.

Det er forvaltningsmyndigheten for verneområdet som beslutter gjennomføring av skjøtselstiltak etter naturmangfoldloven § 47. Forvaltningsmyndigheten må før beslutningen tas, vurdere om vilkåret i § 47 er oppfylt.

Naturmangfoldloven § 47 har saksbehandlingsregler som må følges for alle skjøtselstiltak. Dette krever varsling av grunneiere og rettighetshavere, og grunneier skal hvis mulig tilbys å gjennomføre tiltaket. Hensynene bak regelen og god forvaltningsskikk taler også for at den som har etablert en merket sti eller løype, eller har særlig interesse i dette, på samme måte involveres, men verken denne eller grunneier kan i utgangspunktet motsette seg at stien eller løypen legges ned eller endres.

Omgjøring av tillatelser mv

Det at det er gitt dispensasjon til merking av en sti eller at stien er avmerket på vernekart vedlagt verneforskriften, er etter departementets vurdering heller ikke til hinder for at forvaltningsmyndigheten kan etablere nye traseer og fjerne eksisterende merking med hjemmel i § 47.

I tilfeller der det er gitt tillatelse til merkingen etter verneforskriften, bør forvaltningsmyndigheten også endre dispensasjonen etter verneforskriften før merkingen fjernes som et skjøtselstiltak. Endringer av dispensasjoner (omgjøring) krever hjemmel og departementet mener et nytt vedtak om omgjøring i slike tilfeller bør vurderes etter naturmangfoldloven § 67. I slike tilfeller vil det være krav om forhåndsvarsling etter reglene i forvaltningsloven § 16.

I enkelte tilfeller kan den merkede stien være avmerket på vernekartet. I slike tilfeller bør Miljødirektoratet kontaktes for vurdering av om vernekartet bør endres i forbindelse med fjerning av merking.

Standardbestemmelser i verneforskrifter om sti

En del verneforskrifter har bestemmelser om at forvaltningsmyndigheten kan legge om eller kreve fjernet merking av løyper og stier i verneområdet av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner.

Departementet har i brevet klargjort at verken naturmangfoldloven eller tidligere hjemmelslover for områdevern åpner for at grunneiere eller rettighetshavere kan pålegges å gjennomføre tiltak i skjøtselsøyemed.

Når det gjelder forvaltningsmyndighetens adgang til selv å fjerne merking etter en slik bestemmelse, må dette nå anses som regulert gjennom § 47 og den fortolkningen som departementet har gjort i brevet.

Slike bestemmelser i verneforskrifter vil derfor ikke lenger ha betydning.

Skriftlighet ved skjøtsel

Forvaltningsmyndighetens beslutning om å gjennomføre skjøtselstiltak etter naturmangfoldloven § 47 er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven, jf. § 47 femte ledd.

Miljødirektoratet ber likevel om at vurderinger og beslutninger om skjøtsel gjøres skriftlig og at dokumentene arkiveres. Vi ber om at kontakt med grunneiere, rettighetshavere og andre (f.eks. entreprenører ol) også gjøres skriftlig, i tillegg til eventuell muntlig kontakt. Slik korrespondanse skal også arkiveres.

Det er to grunner til at vurderinger og korrespondanse bør skje skriftlig. For det første kan det være nødvendig å dokumentere vurderingene og saksbehandlingen i etterkant. I tillegg vil skriftlighet sikre at beslutningen er tilstrekkelig vurdert, bl.a. mht. vilkårene i § 47 og miljørettsprinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Skriftlighet bidrar også til mer åpenhet om forvaltningen av verneområdet.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Tone Lise Alstad Eid
seksjonsleder

Hege Langeland
seniorrådgiver

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Deres ref

Vår ref
25/2596-

Dato
27. juni 2025

Tolkning av naturmangfoldloven § 47 - nedlegging av stier

Vi viser til e-post 21. mai 2025 fra Miljødirektoratet, med spørsmål om naturmangfoldloven § 47 gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å fjerne eksisterende lovlig merking av løyper og stier, uten samtykke fra grunneier eller rettighetshaver.

Departementets vurdering

Utgangspunktet i norsk rett er at grunneier eller rettighetshaver råder over privat grunn, og at inngrep i denne bruks- eller eiendomsretten må ha hjemmel i lov eller avtale med grunneier eller rettighetshaver. Eksempler på innskrenking i eiendomsretten er nettopp rådighetsreguleringer i verneforskrifter vedtatt med hjemmel i naturmangfoldloven. De fleste verneforskrifter har forbud mot merking av nye stier eller løyper fordi dette kan skade verneverdiene som verneforskriften skal beskytte. Vernebestemmelsene gjelder i utgangspunktet også for forvaltningsmyndigheten – med de forbehold som følger av § 47, jf. [LB-2022-11106 premiss - Lovdata Pro](#).

Naturmangfoldloven § 47 regulerer forvaltningsmyndighetens adgang til å gjennomføre skjøtsel i verneområdene, også for eldre vernevedtak, jf. § 77. Av § 47 andre ledd følger det at skjøtselsadgangen er nokså vid, og omfatter kanalisering av ferdsel:

«Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel (...)»

Forvaltningsmyndighetens adgang til skjøtsel er for det første betinget av at tiltaket er nødvendig for å opprettholde eller oppnå den naturtilstanden som er formålet med vernet. I lovproposisjonen Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) er det uttalt at dette omfatter «alle» tiltak som anses nødvendig for å nå formålet med vernet. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten

adgang til å utøve en viss fysisk råderett uten grunneiers eller rettighetshavers samtykke. Bestemmelsen åpner også for at forvaltningsmyndigheten kan gjennomføre inngrep og tiltak i verneområdet som ellers er forbudt etter verneforskriften, så langt det er nødvendig for nå formålet med vernet. I mange verneforskrifter er det forbudt å merke nye stier og løyper. Det er lite tvilsomt at kanalisering av ferdselen for å beskytte eller forbedre verneverdiene kan bestå i å merke og anlegge nye stier og løyper, for eksempel bort fra sårbare eller viktige deler av verneområdet. Dette tiltaket er dermed omfattet av skjøtselsbegrepet i naturmangfoldloven § 47. Verken ordlyden eller forarbeidene sier etter det departementet kan se noe eksplisitt om det å fjerne merking av eksisterende stier og løyper, og på den måten legge ned lovlig etablerte stier og løyper.

En vanlig tolkning av formuleringen «kanalisere ferdsel» betyr å styre ferdselen i en bestemt retning. Dersom ferdselen skal styres i en bestemt retning, vil en naturlig tolkning av «kanalisere ferdsel» omfatte også det å fjerne eksisterende merking for å styre ferdselen bort og til et annet sted, eller å ikke lenger styre den i en bestemt retning. Dette støttes av uttalelser i lovproposisjonen om at skjøtsel omfatter «alle tiltak som er nødvendig» for å nå formålet med vernet. § 47 forutsetter en viss form for involvering av grunneier før det gjennomføres skjøtsels- og tilretteleggingstiltak, og denne skal hvis mulig tilbys å gjennomføre tiltaket. Hensynene bak regelen og god forvaltningsskikk taler også for at den som har etablert merket sti eller løype, eller har særlig interesse i dette, på samme måte involveres, men verken denne eller grunneier kan i utgangspunktet motsette seg at stien eller løypen legges ned eller endres.

Skjøtselsadgangen gjelder ikke helt uten begrensning slik de innledende uttalelsene i proposisjonen kan tyde på. For det første følger det klart av § 47 andre ledd andre punktum at bestemmelsen ikke omfatter «høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til». I proposisjonen side 423 uttaler departementet at slike tiltak bare kan gjennomføres ved grunneierens eller rettighetshaverens samtykke eller ved ekspropriasjon. Videre uttaler departementet samme sted:

«Skjøtselstiltak kan ikke medføre nye rådhetsreguleringer for grunneieren. Skjøtselstiltakene må respektere den virksomhet som er tillatt gjennom vernebestemmelsene og ev. dispensasjoner. Tilsier behovet for skjøtsel at virksomhet i henhold til en dispensasjon må vike, må det skje ved omgjøring av dispensasjonen.»

Biomangfoldlovutvalget tar i NOU 2004: 24 lignende forbehold, men fastslår samtidig hva som den gang ble vurdert som gjeldende rett etter den tidligere naturvernloven:

«På den annen side er det rimelig å forstå skjøtselshjemlene slik at de som hovedregel gir adgang til å gjøre unntak fra fastsatte rådhetsreguleringer dersom dette gjøres i skjøtselsøyemed.»

Departementet ser at uttalelser i lovproposisjonen kan tale for at bestemmelsen om kanalisering av ferdselen ikke skal gjelde der stier og løyper er fastsatt særskilt i verneforskrift eller dispensasjon, eller der verneforskriften har unntak for vedlikehold av eksisterende stier eller løyper. Departementet mener det ikke er grunn til å trekke disse uttalelsene fullt så langt. Det følger klart av ordlyden at skjøtselstiltak kan innebære kanalisering av ferdsel, hvilket i seg selv kan være en ny rådighetsregulering for grunneier eller rettighetshaver, enten merking av eksisterende trase fjernes eller ikke. Det gir etter departementets vurdering ikke mening at ordlyden eksplisitt åpner for å kanalisere ferdsel og forarbeidene samtidig skulle begrense adgangen til å gjøre samme tiltak. Departementet finner ikke entydige holdepunkter i forarbeidene for en så innskrenkende tolkning av § 47. Videre er det ikke helt innlysende at departementet med «den virksomhet som er tillatt» har hatt for øye eksisterende merking som en type «virksomhet». Videre vektlegger departementet at skjøtselsbestemmelsene etter naturvernloven sannsynligvis også åpnet for å gjøre unntak fra vernebestemmelser i skjøtselsøyemed, jf. uttalelser i NOU 2004: 24. Også Backer peker i Naturmangfoldloven, Kommentartutgave, 2010 side 397 på at reglene om skjøtsel gir adgang til å treffe tiltak som verneforskriften regulerer.

Det at merking av løyper og stier følger av dispensasjon eller vernekart vedlagt verneforskriften, er etter departementets vurdering altså ikke til hinder for at forvaltningsmyndigheten kan etablere nye traseer og fjerne eksisterende merking. Departementet mener samtidig at dispensasjon eller traseer i vernekart bør endres i forbindelse med og helst forut for nedleggingen. Om ikke er det tvilsomt om myndighet etter loven kan reagere på overtredelse av det generelle forbudet mot fortsatt merking og vedlikehold av disse særskilt bestemte traseene, eller om dette overhodet kan anses som en overtredelse.

Departementet mener det ved nedlegging av sti eller løype ikke er grunn til å endre verneforskriften dersom den bare har bestemmelser om unntak for vedlikehold av merking og skilt for eksisterende trase. Dersom traseen ikke er fastsatt i vernekartet, og skilt og merking fjernes og erstattes med nye i en annen trasé, gjelder unntaket om vedlikehold kun for den nye traseen og ikke den nedlagte traseen. Departementet forutsetter at forvaltningsmyndigheten også her informerer og involverer berørte interesser på egnet måte. Ved at berørte interesser informeres om hvilke traseer unntaket for vedlikehold gjelder for etter slike skjøtselstiltak, har forvaltningsmyndigheten tilstrekkelig grunnlag for å reagere på eventuelle overtredelser av forbudet mot etablering av sti som eventuelt måtte skje i form av gjenoppretting av tidligere merking.

Der verneforskriften ikke eksplisitt regulerer hvor det er tillatt å ferdes, kan traseer innarbeides i forvaltningsplan siden dette anses om en del av det å kanalisere ferdsel etter § 47. Angivelse av traseer for ferdsel i forvaltningsplan er bare å anse som retningslinjer og ikke bindende for private som skal ferdes i verneområdet.

Enkelte verneforskrifter kan derimot ha bindende regler om ferdsel, inkludert hvor det gjelder unntak fra mer generelle ferdselsforbud i verneområdet. Nye bindende bestemmelser om

hvor det er forbudt eller tillatt å ferdes kan i slike tilfeller ikke gis i forvaltningsplan, men må fastsettes gjennom endring av verneforskriften, jf. nml. § 34 fjerde ledd. Det er bare Kongen i statsråd som i dag har slik myndighet. Videre kan forvaltningsmyndigheten gi dispensasjon fra ferdselsforbudet etter nml. § 48 eller spesifiserte dispensasjonsbestemmelser.

Der merking av trase er etablert gjennom dispensasjon fra verneforskriften, kan forvaltningsmyndigheten omgjøre eller endre dispensasjonen enten etter reglene i forvaltningsloven § 35 eller naturmangfoldloven § 67. Departementet antar naturmangfoldloven § 67 er mest hensiktsmessig og vil dekke behovet i de fleste tilfeller der omlegging eller nedlegging er nødvendig av hensyn til verneverdiene. Innehaver av dispensasjonen og andre som omleggingen vil ha direkte konsekvenser for, må i tråd med forvaltningsloven § 16 gis anledning til å uttale seg før forvaltningsmyndigheten treffer vedtak om endring av tillatelse.

I nevnte e-post tas det også opp spørsmål om bestemmelser i verneforskrifter som angir at forvaltningsmyndigheten kan legge ned stier kan anses gjeldende. Hva verneforskrifter kan ha bestemmelser om er nærmere regulert i naturmangfoldloven § 34 fjerde ledd:

«Innenfor den rammen som gjelder for den enkelte vernekategori, kan Kongen i forskriften forby eller regulere virksomhet eller ferdsel som i seg selv eller sammen med annen bruk kan motvirke formålet med vernet. Det kan også gis bestemmelser om at visse tiltak ikke må utføres uten at søknad på forhånd er sendt forvaltningsmyndigheten og denne deretter har gitt tillatelse. Det kan fastsettes særskilte regler for forskjellige deler av området når det er forenlig med delområdets funksjon for verneformålet.»

Etter departementets vurdering er det å etablere eller fjerne merking av stier og løyper ikke omfattet av det å «forby eller regulere ferdsel» i denne forskriftshjemmelen. Slik kanalisering er i seg selv ikke bindende for private som skal ferdes. Verneforskriften kan derimot, slik § 34 fjerde ledd peker på, ha bindende bestemmelser om hvor ferdsel er tillatt og ikke, men bare Kongen i statsråd kan fastsette bindende bestemmelser om dette etter de prosessuelle reglene som gjelder for fastsetting av verneforskrifter. Departementet kan heller ikke se at § 34 åpner opp for å fastsette nærmere bestemmelser i verneforskriften om skjøtsel, inkludert kanalisering av ferdsel. Dette er regulert av § 47, som ikke gir ikke Kongen i statsråd myndighet til å fastsette utfyllende bestemmelser om skjøtsel.

Formuleringen i forskriftsmalen eller verneforskrifter om forvaltningsmyndighetens adgang til å nedlegge stier ligger etter departementets syn utenfor det verneforskrifter kan inneholde bestemmelser om. Departementet anser slike bestemmelser i verneforskrifter fastsatt i medhold av naturmangfoldloven som ikke gjeldende.

Det er noe mer uklart om bestemmelser om nedlegging av stier fastsatt før 1. juli 2009 fortsatt står ved lag siden naturmangfoldloven § 77 gjør § 47 gjeldende også for eldre verneforskrifter vedtatt etter naturvernloven 1970. Etter § 4 i naturvernloven kunne Kongen gi nærmere bestemmelser om blant annet skjøtsel, inkludert om kanalisering av ferdsel og

merking av stier. Disse forskriftene med bestemmelser om skjøtsel er i utgangspunktet videreført, jf. naturmangfoldloven § 77.

Naturmangfoldloven § 77 kan tale for at det i dag er § 47 som alene og uttømmende regulerer adgangen til kanalisering av ferdsel, uavhengig av hva som følger av eldre verneforskrifter. Antakelig har ikke dette noen stor praktisk betydning siden det følger av ovenstående at § 47 gir forvaltningsmyndigheten adgang til å legge ned eksisterende stier, tilsvarende det mange av disse eldre verneforskriftene gjør. Den største forskjellen ligger i at § 47 pålegger forvaltningsmyndigheten involvering av berørte interesser. Forskriftsmalen og flere verneforskrifter konstaterer kort at forvaltningsmyndigheten kan nedlegge stier, uten noen krav til hvordan berørte interesser skal involveres i en slik situasjon. Selv om eldre verneforskrifter ikke bestemmer noe om dette, vil kravene til god forvaltningsskikk medføre at berørte interesser så langt det er mulig skal involveres før en sti legges ned.

Verken naturmangfoldloven § 47 eller tidligere hjemmelslover for områdevern åpner for at grunneiere eller rettighetshavere kan pålegges å gjennomføre tiltak i skjøtelsøyemed. For verneforskrifter fastsatt etter naturmangfoldloven er det i lovproposisjonens merknader til § 47 også forutsatt at slike pålegg ikke kan gis:

«Bestemmelsen gir ikke hjemmel for forvaltningsmyndigheten til å pålegge grunneieren, rettighetshaveren eller andre å gjennomføre en bestemt skjøtsel eller bruk av området.»

Noen verneforskrifter gir likevel forvaltningsmyndigheten hjemmel til å «kreve fjernet merking av løyper og stier». Det er noe uklart hvem et slikt påbud eventuelt skulle rette seg mot. Naturmangfoldloven § 34 åpner ikke for at det i verneforskriften kan fastsettes bestemmelser som gir forvaltningsmyndigheten slik myndighet.

Forvaltningsmyndigheten har etter naturmangfoldloven § 69 adgang til å pålegge den ansvarlige å rette tiltak «som er i strid med loven eller vedtak med hjemmel i loven». Er merking ikke i strid med vedtak i eller i medhold av loven, må forvaltningsmyndigheten selv gjennomføre nedlegging av stier eller løyper som del av sitt ansvar etter naturmangfoldloven § 47. Dette gjelder også der forskrift eller dispensasjon som omfatter merking av nærmere bestemte traseer endres.

Oppsummering

Forvaltningsmyndigheten kan med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 merke løyper og stier for å kanalisere ferdselen, inkludert legge ned eksisterende trase gjennom å fjerne merking. Dette gjelder også der merkingen er særskilt fastsatt i dispensasjon eller vernevedtak. I sistnevnte tilfeller bør disse vedtakene imidlertid endres i forbindelse med og helst forut for nedleggingen for å unngå misforståelser og for å sikre god effekt av slike forvaltningstiltak. Forvaltningsmyndigheten skal dersom mulig involvere grunneier eller rettighetshaver før det merkes nye stier og løyper, og eksisterende fjernes. Det bør også vurderes om andre som kan ha særskilt interesse i eller er særlig berørt av endringen bør varsles.

Forvaltningsmyndigheten kan fastsette ny trase i forvaltningsplan. Traseer i forvaltningsplan og merking i felt er å anse som retningslinjer og veiledning om ferdsel, og ikke bindende for private som ferdes i verneområdene. Bare Kongen i statsråd kan fastsette bestemmelser om ferdsel i verneområdene som skal være bindende for private.

Verneforskrifter skal ikke ha bestemmelser om at forvaltningsmyndigheten kan legge ned stier eller gi noen pålegg om å legge ned lovlig etablerte stier eller løyper. Dette ligger utenfor hva verneforskriften kan regulere. Forvaltningsmyndigheten kan bare gi pålegg om fjerning etter naturmangfoldloven § 69.

Med hilsen

Øivind Dannevig (e.f.)
avdelingsdirektør

Ernst Inge Espeland
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

Arendal kommune
Postboks 123
4891 GRIMSTAD

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/6770-2 432.3

Deres ref.

Dato 06.08.2025

Svar på søknad om bøyelegging Hovekilen

Jeg viser til søknad mottatt 18.6.2025.

Vedtak

Etter delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir forvalter dispensasjon til organiserte aktiviteter for 5 år (2025-2030) til Hove Leirsenter Leirskole etter søknad med hjemmel i Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632), § 7 femte og sjette ledd ledd.

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir dispensasjon til bøyelegging i Hovekilen etter søknad med hjemmel i Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632), § 3 fjerde ledd o).

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår:

- Inntil 6 bøyer kan settes ut ved leirskolens oppstart og tas bort etter endt leirskoleperiode
- Det kan settes ut bøyer både vår og høst, men de skal tas opp i ferien.
- Øvrig ferdsel i området skal ikke hindres unødige
- I hekkesesongen mars-juli skal en avstand på minst 100 meter til utvalgte hekkelokaliteter i Hovekilen gitt i saksfremlegg opprettholdes ved utplassering av bøyer/vaktbåter.
- Hele området benyttet av deltakere og publikum skal ryddes i etterkant.
- En enkel rapport som oppsummerer arrangementet skal sendes til nasjonalparkstyret v/forvalter i etterkant.
- Endringer i arrangementsoppsett skal kommuniseres til forvaltningen så snart som mulig, slik at tillatelsen kan revurderes.
- Treninger i Hovekilen skal ikke overstige 2 timer sammenhengende. Det skal etter maks 2 timer legges inn en tilsvarende pause.
- Inne i Hovekilen skal området mellom Kaninholmen og Gjessøya benyttes. Det kan seiles ut av Hovekilen.

- I perioden 15.mars til 15.juli skal man holde avstand på minst 50 meter til alle svaberg med hekkende fugl/rastende fugl. De viktigste er avtegnet på kart i saksfremlegget. Unntak for nødverge.
- Flokker med fugler som hviler skal ikke seiles igjennom
- Det skal alltid være voksne tilstede som er kjent med vilkår og sikrer at disse blir fulgt.
- Ved oppstart av hver leiruke skal Leirskolen ha et informasjonsmøte der hensyn til verneområdet blir tatt opp. Trekkfugl, vadefugl, hekkefugl, forsøpling og hensynsfull ferdsel bør inngå. Forvalter kan bidra.
- Området skal holdes ryddig og uten å lagre materiell inne i verneområdet.

Saksopplysninger

Ingrid Simpson Gartha søker på vegen av Hove Leir om tillatelse til å sette ut bøyer for å lage en trase for eksempel padling/roing i Hovekilen. De søker om 6, alt 4 bøyer som skal stå ute gjennom sesongen.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder

Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

- *I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart*

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Inngrep i verneområdet er regulerbart i § 3

§ 3. Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger herunder anlegg for energiproduksjon og oppdrett/akvakultur, sleping av redskap på

sjøbunnen, hensetting av campingvogner, bobiler og maskiner, opplag av båter, bøyelegging av båter, vegbygging, bergverksdrift, graving, kunstige sandstrender, utfylling og henleggelse av masse, mudring og dumping, uttak av skjellsand, boring og sprenging, bryting av stein, mineraler og fossiler, fjerning av rullestein, større stein og blokker, drenering og annen form for tørlegging, gjødsling, tilplanting, nydyrking, flatehogst, bakkeplanering, fremføring av luft-, vann-, sjø- og jordledninger, gass- eller oljeledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

(...)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

(...)

- o. midlertidige markeringsbøyer for seilspport i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Ferdsl og friluftsliv er regulert i § 7, her femte og sjette ledd:

Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Nærmere retningslinjer gis i forvaltningsplanen.

Større arrangementer krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til større arrangementer når det ikke er i strid med verneformålet.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Forvaltningsplan

Retningslinjer for arrangementer (fra Utkast til forvaltningsplan) sees nedenfor

Arrangementer: Hva er et arrangement? Et arrangement kan være en forestilling, en konsert, en festival, et stort møte, et idrettsstevne/leir eller lignende. Det er med andre ord mange typer arrangementer. Et arrangement, uansett hvilken type arrangement det er, har gjerne noen fellestrekk og det mest sentrale fellestrekket er: Arrangøren ønsker å samle flere mennesker, på et eller flere steder, og disse menneskene skal delta eller oppleve noe sammen. Ofte vil arrangementer avhenge av en form for tilrettelegging; informasjon/skilting, søppelhåndtering, midlertidige installasjoner osv.

Krav til arrangementer Arrangementer skal være kortvarige og ikke legge unødig beslag på, eller vesentlig hindre andre besøkende i nasjonalparken. Fare for forsøpling, slitasje støy og forstyrrelse vil også være avgjørende for om et arrangement kan gjennomføres. Arrangøren skal alltid ha en ansvarlig søker som står ansvarlig for at vilkår til dispensasjonen følges opp før, under og etter arrangementet.

Flerårige tillatelser Unødvendig regulering og kontroll av aktiviteter skal unngås. Faste arrangementer bør derfor kunne få flerårige tillatelser hvis det ikke oppstår konflikter i forhold til naturmiljøet.

Arrangementer som alltid krever tillatelse

Ofte vil det være en sammenheng mellom omfanget av den organiserte aktiviteten og faren for skade på naturmiljøet. Følgende typer arrangementer krever alltid tillatelse:

- Grupper med minst 100 deltagere. Skoleklasser på tur omfattes normalt ikke av denne regelen.
- Arrangementer med færre enn 50 deltagere, når aktiviteten planlegges gjennomført minst tre ganger pr. år på samme sted. Alminnelig turaktivitet i mindre grupper i regi av familie og venner krever likevel ikke tillatelse etter denne regelen.
- Arrangementer som har behov for midlertidige installasjoner som f.eks.: telt, skilt, gjerdet, søppelhåndtering osv.
- Teltleirer med minst 10 telt

Retningslinjer for organisert ferdsel

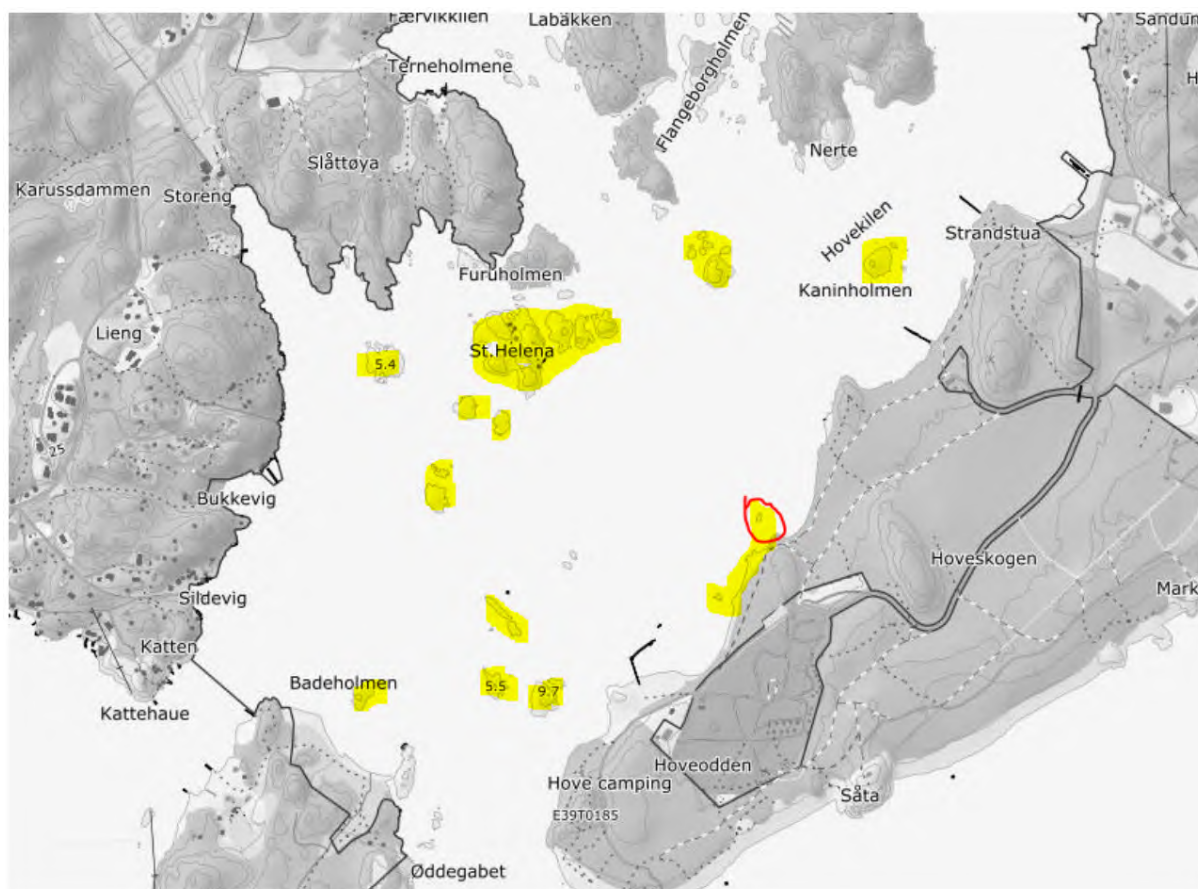
Ferdselen betraktes som organisert når personer, lag, firmaer e.l. planlegger, koordinerer eller arrangerer aktiviteten, samtidig som ferdselen omfatter grupper av deltagere eller foregår med en viss hyppighet over et tidsrom. Vernet hindrer ikke organisert turvirksomhet, så lenge naturmiljøet ikke kan bli skadelidende. Når dette vilkåret er oppfylt, kan slike aktiviteter gjennomføres uten at det søkes om tillatelse.

Organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha dispensasjon. Kriteriet "som kan skade naturmiljøet" gjelder både for organisert ferdsel og andre ferdselsformer. Kriteriet angir videre at ferdselen kun trenger å ha potensial til å skade naturmiljøet, ikke at skade nødvendigvis oppstår i alle tilfeller. Eksempler på denne type ferdsel kan være teltleirer på en slette med trua eller sårbare plantearter eller permanent bruk av en grunnlendt tørreng til ballbane gjennom sommeren. De som ønsker å utøve denne type ferdsel, har selv hovedansvaret for å vurdere om ferdselen kan skade naturmiljøet. Hvis man er i tvil, skal forvaltningsmyndigheten kontaktes for en vurdering av om aktiviteten krever tillatelse. Søknader som gjelder ferdselsformer som kan skade naturmiljøet skal vurderes strengt. Kun i tilfeller der eventuelle skader etter ferdselen vil være beskjedne eller lett lar seg reparere, skal søknader vurderes imøtekommet. Det kan settes vilkår for eventuelle tillatelser.

Vurdering

Verneforskriften § 7 slår fast at organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet og større arrangementer skal søkes tillatt. Det er gitt retningslinjer i forvaltningsplanen og både leirskolen faller inn under definisjonen. Aktiviteter på/ved sjøen er en type aktivitet som kan forstyrre dyrelivet i verneområdet, først og fremst hekkende sjøfugl på våren, rastende andefugler i mytetiden (august-september) vadefugler som søker mat under høst/ og vårtrekket.

Kart over sårbare områder i Hovekilen:

Raet nasjonalpark har sammen med Koster NP og NP Skjoldungerenes land samarbeidet i et prosjekt om blått friluftsliv der aktivitetene er rangert ut i fra påvirkning på sjøfugl.

Oversikten vises til høyre:

Det er i nasjonalparken gitt et konkret forbud mot nye motorbåttrace og øvingskjøring med motorbåt. Seilbåt er ikke gitt en likelydende bestemmelse, og seiling er vurdert å være en mindre negativ påvirkning på dyreliv og allmennt friluftsliv (mindre støy). Seilbåtarrangementer vil likevel falle inn under bestemelsene om arrangementer, men retningslinjene omtaler primært arrangementer på land og treestiske hensyn. Forvalter vurderer at arrangementet kan tillates med tilsvarende vilkår som settes for seilbåt og windsurfing. Dette omfatter avstand til hekkelokalteter og rastende sjøfugl. Det er de langgrunne områdene og indre del av hovekilen som er mest aktuelt for trekkfugl og under myring, dette er områder der seilspport/organiserte aktiviteter ikke bør tillates.

Det er allikevel viktig å vurdere aktiviteten nøye opp imot samlet belastning i Hovekilen. Det er forvalters vurdering at man kan gi tillatelse ved å sette vilkår som samler denne typen aktivitet til områder der det er minst sårbart fugleliv. Dette ble gjort i tillatelsen og retningslinjene som ble gitt Canvas Hove i 2020, Arendal Seilforening og andre søkere i nyere tid, og forvalter anbefaler tilsvarende vilkår for Hove

Forstyrrelsesniveau (effekt)

- Jetski/vandscooter (9)
- Speedbåd (9)
- Kitesurfing (8)
- Windsurfing (7)
- Motorbåd (5)
- Løse hunde (5)
- Seilbåd (4)
- Fuglekigger (4)
- Robåd (3)
- SUP (3)
- Kajak/kano (3)
- Ridetur (2)
- Gåtur (2)

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Leirskole. Et krav om å gi informasjon til deltakere vil redusere forstyrrelse og bidra til økt bevissthet om hvor sårbare fuglene er i hekketid, trekketid og under myting.

Samlet belastning i Hovekilen er som sagt omfattende, og mesteparten er uorganiserte aktiviteter. Organiserte tiltak vil derfor være nasjonalparkstyrets mulighet til å begrense samlet belastning. En bøyelegging etter §3 fjerde ledd o) vurderes som svært aktuell for å kanalisere og styre aktiviteten og forvalter vurderer at dette bør innvilges.

Økosystembelastning (jf nml § 10) anses derfor som betydelig, og bør følges tett opp for eksempel av SNO eller delegert til for eksempel NOF.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) i området er godt og basert på feltbefaringer samt innhenting av kunnskap fra verneprosess, kartlegginger og offentlige funn. Det er mange truede naturtyper i området, blant annet flere større ålegressenger. Disse er ikke vurdert å bli berørt av aktiviteten. Det er over flere år registrert en betydelig mengde arter av sjøfugl, ender og vadefugl som vurderes å bli negativt berørt av tiltaket.

Føre-var-prinsippet (§ 9) er vurdert å være aktuelt ettersom kunnskapsgrunnlaget er godt, men på grunn av samlet belastning bør tilstanden overvåkes. Den omsøkte aktiviteten har pågått over flere år allerede, og det er derfor vanskelig å si noe om belastning før/etter. § 11 forutsettes ivaretatt gjennom vilkår for gjennomføring og § 12 vurderes som lite aktuell i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at søknaden gis tillatelse som omsøkt med vilkår.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

NIVA - Norsk institutt for vannforskning
Gaustadalléen 21
0349 OSLO

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/8143-3 432.3

Deres ref.

Dato 07.08.2025

Søknad om dronekartlegging – Gruveholmen - Raet nasjonalpark

Jeg viser til søknad om forlengelse av tillatelse til å fly drone i Raet nasjonalpark mottatt 11.3.24.

Vedtak

Forvalter, med delegert myndighet fra Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde, innvilger med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 søknad om dispensasjon for flyving med drone i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde, avgrenset til omsøkt området Alvekilen inkludert innløp fra Botstangen i sør til Tømmerstøberget i nord jf kart i søknad.

Tillatelsen er gitt med følgende vilkår:

- Dispensasjonen er gyldig i 15.08.2025- 30.09.2025
- Det skal tas hensyn til hekkende fugl ved at filmingen utføres av/ledsaget av person som kan lese dyrenes adferd (ornitolog eller etolog) og tilpasse filmingen til å redusere stress. Opplæring av ukyndig er ikke tilstrekkelig.
- Dersom fugl/dyreliv blir forstyrret ved skinnangrep eller uro, skal filmingen umiddelbart opphøre.
- Det kan benyttes drone i inntil 10 timer. Det skal avsettes 1 times pause hver 4. time (3+1).
- Det kan samlet flys med drone inntil 3 ganger per lokalitet i tidsrommet.
- Interne retningslinjer skal følges for å ivareta personvern, støy og forstyrrelse av dyreliv /miljø.
- Søker må selv innhente eventuelle andre nødvendige tillatelser etter annet lovverk
- Alle må ha godkjent droneoperatørsertifikat og lisens.
- Alle funn skal rapporteres skriftlig tilbake til verneområdestyret slik av vi kan bruke det i forvaltning og formidling
- Tillatselsen skal medbringes og droneoperatør skal være tydelig merket

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyret.

Saksopplysninger

NIVA STI (Norsk institutt for vannforskning) v/Overingeniør Medyan Ghareeb som ansvarlig søker om tillatelse til å bruke drone under kartlegging av ålegress (Naturbase ID VV 0003273 Gruveholmen) og mulig forekomst av tareskog ytterst i Alvekilen med drone av typen:

DJI Matrice 350 RTK (ca. 8kg quadkopter), med høyoppløselig RGB samt multispektralt kamera (RGB kamera med filtere).

Tidsrom: siste halvdel av august.

Formålet er å kartlegge utbredelse av ålegress i Alvekilen og dokumentere eventuelle andre naturtyper, for eksempel en mulig forekomst av tareskog. Kartleggingen er en del av Seabee prosjektet, som nasjonalparken er en del av.

Naturmangfoldloven og verneforskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

Forskrift om vern av Raet Nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner. Aust-Agder (FOR-2016-12-16-1632) og tilhørende utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm Landskapsvernområde har ikke hjemmelsgrunnlag for å tillate bruk av drone.

Verneforskriften § 10. Forbud mot forurensing og støy, 3. ledd lyder: *Unødvendig støy er forbudt. Bruk av motordrevet modellfly o.l. er forbudt. Forbudet gjelder ikke bruk av motordrevne hageredskaper i tilknytning til fritidsboliger.* Bruk av drone omfattes av denne bestemmelsen.

Det kan gis en dispensasjon etter naturmangfoldloven §48.

§ 48.(dispensasjon fra vernevedtak) *Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig.*

Etter § 7 i naturmangfoldsloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Vurdering

Verneverdiene som er mest relevante i forhold til droneflyging i omsøkte område er relatert til sjøfugl og det er viktige lokaliteter for sjøfugl i området, både i hekkesesongen og under trekk. Drone opptrer som en rovfugl når de kretser i luften og er svært forstyrrende på sjøfugl. Også allment friluftsliv kan oppleve bruk av drone som forringende på naturopplevelsen (nml. § 8).

De senere årene har nasjonalparkstyret strammet inn vilkårene for bruk av drone, særlig har man ønsket å redusere dronebruk knyttet til opparbeidelse av fotoarkiv. Bakgrunnen for dette er økt antall droneoperatører og hyppigere tilfeller av tvilsom eller ulovlig bruk av drone. Det gis unntaksvis dispensasjoner knyttet til journalistiske oppdrag, arrangementer og dokumentasjon/forskning dersom dette ikke er i konflikt med dyrelivet – da særlig sjøfugl.

Styrets føringer har vært at dersom en kan oppnå tilsvarende resultat uten bruk av drone, så skal det ikke gis dispensasjon. I mange tilfeller vil bruk av drone gi en type oversiktsbilder som ikke kan erstattes av vanlig kamera, men vi anser at dette er mulig å ta utenfor vernegrensen i svært mange tilfeller (foto fra land ut mot havet). Forvaltningen har i tillegg vurdert at bruk av dronebilder i medier kan ha en smitteeffekt og skape et inntrykk i befolkningen generelt av at dette er tillatt. Styret/forvalter har innvilget flere dispensasjoner til forskning, men også sett her at bruken er økende og at det er behov for å begrense dette i de mest aktuelle områdene. Dette gjelder særlig Hovekilen. Søknaden omfatter hele Alvekilen, der det ikke har vært gitt dispensasjoner til drone på flere år. Det vurderes dermed at belastningen på Alvekilen er lavere, og at behovet for kunnskap om ålgress og tilstand på naturverdiene der kan forsvare en dispensasjon. Imidlertid er det et viktig område for mange fugler, og særlig hegrer som hekker i indre Alvekilen. Flere andre arter bruker området til matsøk, rast og som refugier under uvær. Hensyn til forstyrrelser på fugl blir derfor vektlagt og må ivaretas gjennom vilkår. Det er også et viktig rekreasjonsområde der hensyn til privatliv og stillhet skal hensyntas.

Forvalter vurderer av vilkårene etter naturmangfoldsloven § 48 er oppfylt ettersom en tillatelse med vilkår ikke vil ha varig påvirkning på verneverdiene og at behovet for kunnskap om tilstand på ålgress mm i området veier opp for den midlertidige forstyrrelsen.

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som tilstrekkelig og føre-var-prinsippet tillegges lite vekt i vurderingen (nml. § 9). Samlet belastning (støy og forstyrrelser) som følge av droneflyging har man p.t. ikke oversikt over, men den er økende. Forvalter vet at det pågår en del flygning

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

uten at det er omsøkt, men har ikke vurdert dette som et stort problem i nasjonalparken så langt, selv om vi iblant får tips og sier ifra til personer som bruker drone (nml. § 10).

Konklusjon

Det gis dispensasjon etter nml § 48.

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL

Arkivsaksnummer: 2025/3324-7

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 20.08.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	31/25	26.08.2025

Søknad om tiltak og aktivitet på Hoveodden- Hoves Venner- Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Raet nasjonalparkstyre vedta med hjemmel i forvaltningsloven § 35 første ledd A og C å omgjøre eget vedtak av 21.3.25 i styresak 10/25 (arkivsak 2025/3324) ved å oppheve hele vedtaket.

Raet nasjonalparkstyre vedtar følgende med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark: Hoves venner gis tillatelse til

- Utsetting av inntil 40 bålpanner. Utsetting av inntil 15 vedkasser. Utsetting av benker på rasteplasser ved de inntil 40 bålpannene og inntil 20 andre steder. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Etablering av klopper og stikkrenner langs kyststien for å hindre erosjon på grunn av slitasje fra besøkende. Jf verneforskriften § 3 fjerde ledd bokstav g).
- Rydding på /ved kulturminner etter instruks fra kulturminnevernseksjonen i Agder Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd.
- Motorisert ferdsel med traktor, personbil og ATV med tilhenger med materialer under arbeidet jf verneforskriften § 9 fjerde ledd bokstav C9. Kjøringen er begrenset til transport av materialer i forbindelse med vedlikehold og reparasjoner av gapahuk, brygger, stier inkl klopper og stikkrenner, rasteplasser og bålpanner på området. Kjøringen er avgrenset til tidsrommet 09-12 på tirsdager, men mindre annet er direkte avtalt for eksempel ved akutte behov/ av sikkerhetshensyn.

Tillatelsen er femåring og varer fra august 2025 til august 2030. Det skal utarbeides en plan hvert halvår i samarbeid med forvalter og eventuelt Agder fylkeskommune og grunneier.

Øvrige omsøkte tiltak er vurdert å være ikke søknadspliktige. Dette omfatter:

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene jf forvaltningsplanutkastet.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere tråkkslitasje jf forvaltningsplanutkastet.
- Reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl bålpanner, benker, bord og vedkasser jf jf forvaltningsplanutkastet og vfs §3 3.ledd a).
- Vedlikeholde skilt/stimerking jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).

Motorferdsel i forbindelse med skjøtsels- og forvaltningsoppgaver er heller ikke søknadspliktig. Dette omfatter:

- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra
- Rydding av gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer jf vfs § 6 annet ledd
- Fjerne aske og søppel fra området jf forvaltningsplanutkastet
- Fjerne fremmede arter jg nml § 47
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger på sensommer med bortkjøring av biomasse jg nml § 47.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Hoves Venner utfører oppgaver knyttet til vedlikehold og skjøtsel av innfallsporten på Hoveodden i Raet nasjonalpark. Venneforeningen har siden 2002 utført oppdrag i Raet landskapsvernområde på Hove og fortsatte med dette da området ble nasjonalpark i 2016.

Hoveodden har flere hundre tusen besøkende per år, med stor aktivitet hele året. En del er tilreisende, men svært mange er lokale innbyggere. Hove ble kåret til Aust-Agders viktigste rekreasjonsområde for noen år siden.

Hoves venner søker om tillatelse til å vedlikeholde området på følgende måter:

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene. Sjeldnere ellers.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere

tråkkslitasje

- Legge små stikkrenner, rør og klopper i områder med mye vann som skaper erosjon/tråkkskade.
- Sette ut, reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl sette ut/vedlikeholde bålpanner, benker, vedkasser og bord.
- Fjerne aske og søppel fra området.
- Vedlikeholde skilt/stimerking
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier.
- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra.
- Rydde gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes arkeologer.
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger.
- Fjerne fremmede arter
- Motorisert ferdsel ifm med tiltak.

Hoves Venner ønsker også å utføre skjøtsel på området dersom dette blir aktuelt jf kartlegging og skjøtelsplaner, men dette inngår ikke i søknaden.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Dette vedtaket er utsendt av forvalter, men er behandlet av styret per epost i forkant av utsendelse. Det er derfor ikke et delegert vedtak, men et som styret har vurdert og godkjent.

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl.res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, taeskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften § 3 Vern mot inngrep i landskapet

I nasjonalparken skal ingen varig påvirkning av naturmiljø eller kulturminner finne sted, med mindre slik påvirkning er en forutsetning for å ivareta verneformålet.

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, brygger, gjerder, anlegg og innretninger (..) o.l. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for:

- a. vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold skal skje i samsvar med lokal byggeskikk og tilpasses landskapet. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.*
- b. vedlikehold av eksisterende stier og gamle ferdselsårer, skilt, bruer og lignende, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- g. bygging av nye konstruksjoner og installasjoner, oppsetting av nye skilt og merking av stier, for å legge til rette for friluftsliv i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- j. etterfylling av sand på eksisterende offentlige sandstrender.*

§ 6. Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Kulturminner skal ikke tildekkes, flyttes eller fjernes.

Forvaltningsmyndighetene kan etter søknad gi tillatelse til istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

§ 9. Forbud mot motorferdsel

Motorferdsel til lands, på is og i lufta under 300 meter fra bakken er forbudt. Det er forbud mot motorbåttrace og øvingskjøring med racingbåter.

(..)

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

a. motorferdsel ved gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i samband med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

d. motorferdsel i forbindelse med rydding av offentlige sandstrender, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til:

c. motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, brygger og lignende.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det gitt retningslinjer for tilrettelegging for friluftsliv:

Valgfrihet og verneverdier

Friluftslivsutøveren skal i størst mulig grad kunne velge hvor han/hun vil ferdes innenfor nasjonalparken. Samtidig skal ikke friluftaktiviteten være til skade for verneverdiene. Ved behov skal derfor forvaltningsmyndigheten søke å styre ferdsele bort fra spesielt sårbare områder.

Hensynsfull forvaltning

Forvaltningstiltak skal i størst mulig grad utformes slik at brukeren ikke opplever at ferdsele blir unødig regulert. Nødvendig styring av ferdsele skal fortrinnsvis skje gjennom informasjon eller kanalisering gjennom positive tiltak. Strengere håndheving og reaksjoner skal først og fremst benyttes i forbindelse med bevisste overtredelser av reglene i sårbare områder. Merk likevel ferdselesforbudet i sone A.

Tilrettelegging

All tilrettelegging for friluftsliv og ferdsele skal være i tråd med DN-håndbok 27 Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv (2006) og Merkehåndboka (2009). Nasjonalparken forvaltes i to hovedgrupper av øyer/områder med tanke på tilrettelegging: Tilrettelagte og ikke tilrettelagte. Graden av tilrettelegging vil variere. Ved all tilrettelegging skal det vurderes konkret om tiltaket kan og bør ha universell utforming. Der universell utforming ikke er forenelig med verneformål og/eller verneverdier, skal det tilstrebes så god tilgjengelighet som mulig.

Vedlikehold

Vedlikehold omfatter ikke ombygging og utvidelse, og skal skje på en slik at måte at stier, skilt, bruer og løyper opprettholdes uten å endre karakter. Dette innebærer bruk av materialer, løsninger og teknikker som ikke vesentlig skiller seg fra det som tidligere er benyttet.

Nye konstruksjoner og innretninger for friluftsliv

Bestemmelsen åpner for å søke om tiltak i områder som er offentlig sikret til friluftsmål eller hvor allmenn ferdsel ellers er tillatt. Nye bygninger, brygger og innretninger representerer endringer i skjærgårdslandskapet. Det er derfor viktig at behovet vurderes nøye før de etableres. Ved behandling av søknader skal det legges vekt på at nye bygninger, brygger og innretninger for allment friluftsliv skal etableres på en skånsom måte som ivaretar natur- og kulturmiljøet og ikke ødelegger verneverdier eller på annen måte er i strid med verneformålet. Innenfor denne hovedrammen skal man tilstrebe bygninger, brygger og innretninger med gode visuelle kvaliteter, både i seg selv og i forhold til omgivelsene.

Midlertidige markeringsbøyer for seilspport:

I forbindelse med trening og regatta kan det legges ut bøyer. Bøyene kan legges ut kort tid før seilasen og fjernes umiddelbart etterpå.

Hoveodden er en utvalgt innfallsport der styret har vedtatt å ha god tilrettelegging. Fra Besøksstrategi:

Mål for tilrettelegging: Stimulere til økt bevissthet om nasjonalparken gjennom informasjon om verneformål og atferdsregler. Stimulere til økt bruk av nasjonalparken i balanse mot verneformålene (hekke- og rasteplasser for fugl, viktige marine naturtyper, sårbarhet knyttet til rullestein) og bevaring av stedets karakter som rekreasjonssted for allmenheten. Atferdsregler knyttet til bålbrenning og hogst i vernskog må tydeliggjøres.

Målgruppe: dagsbesøkende fra land, turgåere, de som ønsker å oppholde seg ved eller gå langs havet, båter, havkajakk, windsurfing, besøkende som ønsker å benytte aktivitetstilbud i området.

	Vurdering	Tiltak kort sikt	Tiltak lang sikt
Infrastruktur og informasjon			
Lokalisering av innfallsport	Delvis etablert.	To innfallsporter etableres: Hove leir og Hove camping.	
Infotavle	Hove camping og Hove Leir har midlertidig tavle.	Oppdaterte tavler plasseres ut. Gi info spesielt rettet mot brukere med funksjonsnedsettelse.	
Skilting	Potensial for å skilte mer.	Forsiktig skilting med NP-standard i samarbeid med lokale. Dynamisk skilt med info om hekke/rastefugl spesielt rettet mot blått friluftsliv ved Hove Camping	Kanaliserer ferdsel bort fra strendene/mudderflaten i trekkperioder.
Parkeringsplasser biler	Tilstrekkelig.	Etablere HC-plasser nærmest stranden og i Hove Leir	
Offentlig busstransport	Finnes, men lang avstand til busstopp, ca. 2 km fra Hove Camping.	Undersøke behov og muligheter for evt. endringer.	
Offentlig båttransport	(Faste) ferjeanløp til Hove camping i sommerferien og båttaxi	Utvides til anløp ved Hove leir i sommersesongen. Vurdere behov og stimuli for å bedre tilbudet av offentlig båttransport i nasjonalparken som helhet. Universell utforming	
Gjestebrygger	Finnes ved Hove camping, Hove leir og ved Strandhuset (Handikapstranda).	Vurdere behov for flytebrygger. Skifte ut gamle brygger med nye. Universell utforming. Tilrettelegge for kajakk o.l. inkludert kajakkslipp/rampe for vannsport.	
Badeplasser	Finnes i dag, varierende kvalitet	Etablere gode baderamper og mobimatter på Hove	Vurdere badetårn/stupestårn. Vurdere rampe til

		Camping og ved Strandhuset. Opplyse om tilgang på nøkkel for HC-brukere. Fyller på sand ved behov.	windsurfere m.m. i midtre del av kilen for å skåne sjøfugl innerst.
Toalettanlegg	Finnes på Hove camping og Hove leir.	Vurdere om toaletttilbud er tilfredsstillende og godt nok skiltet. Universell utforming.	
Søppeldunker	Finnes Hove leir.	Vurdere om søppeldunkene er tilfredsstillende og godt nok skiltet. Etablere bedre (offentlige) søppeldunker ved Hove camping.	Vurdere stativ med hundeposer/dunker langs tursti.
Tursti og kyststi	Finnes Kyststi, Folkesti (UU) og ridesti	Opprettholde standard på stier i samarbeid med Hoves Venner og HDU. Merke kyststi til Spornes og mot Sandum.	Vurdere sykkeltrase på grunn av brukerkonflikter
Benker, bord, rasteplasser, bålplasser	Finnes i dag i varierende kvalitet og utforming.	Området trenger en gjennomgang/ helhetlig plan for bålplasser og benker/rasteplasser. Etablere gode bålplasser for å hindre vill-bål.	
Annet			
Kulturlandskap	Hoves venner er aktive og forvalter etter eksisterende forvaltningsplan/skjøtselsplan.	Skjøtselsplan utarbeides.	
Bålbrenning	Mye diskutert i offentligheten.	Området trenger en gjennomgang/ helhetlig plan for bålplasser og benker/rasteplasser.	
Båndtvang	Løse hunder vedvarende utfordring.	Vurdere å gjerde inn områder for lufting av hund i eller utenfor nasjonalparken.	

Fra Sårbarhetskartlegging side 74:

Samordna forslag:

- Rundt Hoveodden er det allerede mange parallelle og godt opparbeida turruter. Det bør ikke bli flere. Hovedrådet er å appellere til alle om å ta hensyn til andre brukere (hensynsprinsippet i Friluftsløven) – her skal både fot, sykkel, barnevogner og rullestoler ha plass. Om en likevel vil prøve å skille turgåere og syklister, bør enten Kyststien eller Folkestien suppleres med info-skilt om (usynlig) anbefalt høyre/venstre-delelinje mellom fot og sykkel, og ev. utvide vegbanen til en av disse stiene (dersom det viser seg å være nødvendig).
- Omfanget av kryssende 'villstier' bør begrenses. En kan opparbeide noen ordentlige stier ned til stranda og sånn sett prøve å kanalisere det meste av ferdselen.

- Arbeidet med å tilrettelegge faste og attraktive bålplasser bør fortsette, og kanskje suppleres med flere tilliggende sittegrupper i nærheten (men uten bålplasser).
- I strandsona og gruntvannsområdene i Hovekilen er det periodevis behov for å styre eller begrense ferdsele av hensyn til fugl (hekking og rasting). Å innføre ferdseleforbud er trolig lite aktuelt her. Å utarbeide info-tiltak for å prøve å styre ferdsele sonevis (tid og rom) er utfordrende, men verdt å prøve.
- Hva som skjer med Hove camping vil til en viss grad påvirke sårbarheten i dagens omkringliggende nasjonalpark, men på grunn av de store og varierte brukergruppene (i stor grad uavhengig av «campingen»), vil det sannsynligvis ikke påvirke sårbarheten i radikalt forsterkende eller svekkende grad. Restaurering/tilbakeføring av campingområdet til grøntområder uten infrastruktur (tilførselsvei og parkeringsplass) vil muligens redusere en del av ferdsele, både langs sti og spredt, kanskje spesielt utenom høysesongen/sommermånedene. Det kan ha positive effekter på fuglelivet i trekkperiodene.
- Ved videreføring av kommersiell aktivitet (på dagens Hove camping) vil tett samarbeid mellom nasjonalparkforvaltninga og de eventuelle driverne om informasjons- og tilretteleggingstiltak være avgjørende for å redusere sårbarheten.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften.

Presedens

Det er lite rom for presedens. De få frivillige initiativgruppene som finnes på for eksempel Hove og Stølsviga har god dialog med forvaltningen.

Vurdering

Det er forvalters vurdering at deler av de omsøkte tiltakene ikke er søknadspliktige.

Det omfatter

- Vedlikeholde grusvei med påfylling av grus ved behov, ca hvert 5. år på de mest utsatte stedene jf forvaltningsplanutkastet.
- Vedlikeholde skogsstier med å legge på flis fra rent stedegent virke for å redusere tråkkslitasje jf forvaltningsplanutkastet.
- Reparere og vedlikeholde rasteplasser inkl bålpanner, benker, bord og vedkasser jf jf forvaltningsplanutkastet og vfs §3 3.ledd a).
- Vedlikeholde skilt/stimerking jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).
- Rydde etablerte stier og holde disse åpne. Inkludert ta ned knekte trær og trær som utgjør en risiko tett på grusvei og hovedstier jf forvaltningsplanutkastet og vfs § 3 3.ledd b).

I tillegg er noen av oppgavene omfattet av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver. Disse utføres på vegne av forvaltningsmyndigheten og gir anledning til motorisert ferdsel med hjemmel i § 9 3.ledd a).

- Fylle på vedkasser med ved fra uttak av for eksempel fremmede arter, uønsket trevegetasjon, tynning/skjøtsel på området eller tilkjørt utenfra
- Rydde gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer jf vfs § 6 annet ledd
- Fjerne aske og søppel fra området jf jf forvaltningsplanutkastet
- Fjerne fremmede arter
- Slått av engarealer som for eksempel ved Røde-kors hytta og strandenger på sensommer med bortkjøring av biomasse.

Følgende tiltak vurderes som søknadspliktige:

- Legge små stikkrenner, rør og klopper i områder med mye vann som skaper erosjon/tråkkskade jf vfs § 3 4.ledd g)
- Sette ut, rasteplasser inkl sette ut/vedlikeholde bålpanner, benker, vedkasser og bord vfs § 3 4.ledd g)
- Rydde gravrøyser for vegetasjon i tråd med instruks fra Agder Fylkeskommunes Arkeologer jf vfs § 6 annet ledd
- Motorisert ferdsel ifm med tiltak vfs § 3 4.ledd g) med hjemmel i § 9 4.ledd c)

Tiltakene faller inn under verneforskriften § 3 fjerde ledd g) som gir anledning til å søke om tiltak for å legge til rette for friluftsliv. Tiltakene er i tråd med retningslinjer i forvaltningsplanen og besøksstrategien. Tiltak på kulturminner er i tråd med verneforskriften § 6 annet ledd.

Verneverdiene i dette området er godt dokumentert gjennom verneprosess. Videre beslutninger bygger på informasjon hentet fra utredningsrapporter fra verneprosessene, utkastet til forvaltningsplan som fulgte vernevedtaket, naturbase samt kunnskap gjennom forvaltning av Raet LVO siden år 2000.

Forvalter har vært befarig i området flere ganger per år med Hoves venner, og det er gjort omfattende naturkartlegginger i området- både av naturtyper og artsregistreringer. Nye kartlegginger skal utføres i 2025. Kunnskapsgrunnlaget anses dermed som godt jf nml § 8. Det er tørr blåbærlyng furuskog og strender med enten rullestein eller sanddyner som dominerer på Hoveodden. Enkelte områder har godt innslag av eik og lik rikere og fuktigere områder med plantet granskog. Det er en del forekomster av fremmede arter. Mange av artene som er funnet i området er knyttet til åpne seminaturlige naturtyper som er i ferd med å gro igjen. Videre skjøtsel bør avvente en skjøtselsplan og utsettes inntil dette foreligger. Fjerning av fremmede arter bør vektlegges, da dette er en trussel mot verneverdiene.

Det er betydelig besøk i området, og behovet for tilrettelegging er stort. Sårbarhetskartleggingen viser til at området er robust for ferdsel, med kun noen få områder med slitasje. Kanalisering til hovedstier og tilrettelegging med bålplasser og rasteplasser anbefales. Vedhogst og bålbrekking på svaberg/rullestein er fortsatt en stor utfordring, særlig knyttet til skade på døde trær og geologi.

Det skal samtidig tas hensyn til verneverdier og landskap. Rasteplasser, tiltak på stier og bålpanner virker både kanaliserende, men er også inngrep i landskapet. Forvalter mener at

de omsøkte tiltakene er innenfor den graden av tilrettelegging som beskrives i sårbarhetskartleggingen og besøksstrategien.

Føre-var-prinsippet (nml. § 9) tillegges derfor vekt i vurderingen. I enighet med Hoves venner utsettes søknad om andre skjøtselstiltak til skjøtelsplan foreligger.

Omsøkt tiltak anses i dette tilfellet, som i tråd med prinsippet om å benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (nml. § 12).

Nml. § 11 synes mindre vesentlig for vurderingene av dispensasjonsspørsmålet i denne saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde å gi tillatelse til omsøkte tiltak med utsetting av bålpanner, vedkasser, rasteplasser, stikkrenner, klopper med hjemmel i verneforskriften § 3 fjerde ledd g). Det anbefales videre å gi tillatelse til rydding av kulturminner etter instruks fra Agder Fylkeskommune jf verneforskriften § 6 annet ledd og motorferdsel i tråd med verneforskriften § 9 4.ledd c). til oppgaver med vedlikehold og reparasjoner jf verneforskriften § 9 tredje ledd c).

Øvrige omsøkte tiltak er vurdert å være ikke søknadspliktige. Motorferdsel i forbindelse med skjøtels-og forvaltningsoppgaver er heller ikke søknadspliktig.

Arkivsaksnummer: 2025/7484-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 20.08.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	32/25	26.08.2025

Søknad om uttriggerbås på brygge Revesandsveien 159- Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark ikke tillatelse til det omsøkte tiltaket.

Klage på vedtak

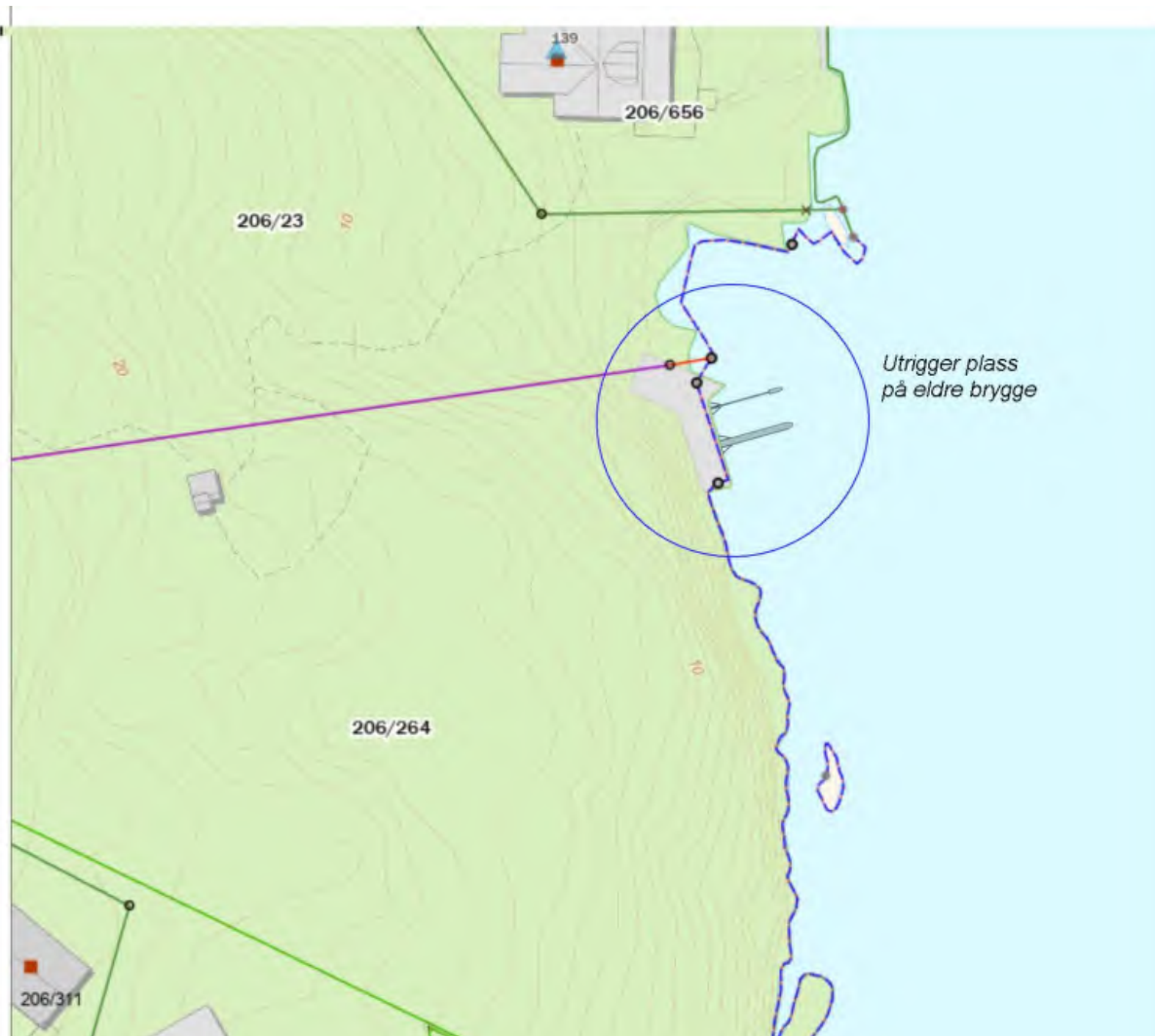
Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Harald Marrable siv Ark søker på vegne av eiere Karin og Erik Brentsen om uttriggerbås på Revesandsveien 159 på gnr/bn 210/264.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften § 3 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger, (...) Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for

a) vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

e) akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

d) brygger som erstatning for eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det gitt retningslinjer for bygger og fortøyningsplass.

Brygger og fortøyningsplass:

Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og installasjoner for allment friluftsliv. Bestemmelsen i § 3 4 ledd d) vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger).

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er sannsynlig at saken kan gi presedenseffekt ettersom det er mange brygger som kan være aktuelle å utvide med utriggere. Samlet effekt av dette er krevende å vurdere.

Vurdering

Verneforskriften § 3 slår fast at alle inngrep inkludert kaianlegg og brygger i utgangspunktet er forbudt. Det er i ledd 4 d) gitt en åpning for etablering av nye anlegg ved samling av flere anlegg samt fjerning av eksisterende anlegg. Dette var grunnlaget for tiltak på nabobryggen som det vises til i søknaden.

Det omsøkte tiltaket med utriggere er en utvidelse av privat brygge med kun en bruker og ingen fjerning av eksisterende anlegg, og faller derfor ikke inn under unntaksbestemmelsen.

Akterfeste av båt og fortøyning til egen brygge er tillatt etter verneforskriften, men ikke bøyelegging eller å ligge på svai på fast basis.

Det omsøkte tiltaket ligger i Raet nasjonalpark. Kunnskapsgrunnlaget i området er godt (§8), ettersom området er kartlagt etter håndbok 19 Marine naturtyper. Ingen naturtyper er registrert ved det omsøkte tiltaket, men Hovekilen har flere viktige og svært viktige forekomster av ålegress. Søknaden viser til at en uttrigger vil redusere belastningen på ålegress ved at bruk av dregg kan reduseres/ falle bort. Dette er valide argumenter, men endrer ikke verneforskriftens bestemmelser og avgjørelser i tidligere saker det mindre utvidelser med en redusert samlet belastning har blitt avslått av Miljødirektoratet.

Det er forvalters vurdering at føre-var prinsippet bør gjøres gjeldende i saken (§9). Hovekilen er et unikt område med store og viktige ålegrasenger, og vernet er etablert for å hindre en videre nedbygging av sjøarealene. Det er uvisst hvilken påvirkning et bryggeanlegg med utriggere vil ha på det marine miljøet, og spesielt ettersom det ikke er satt noen begrensninger på antall båter eller brygger på eiendommen. En tillatelse til uttrigger kan lett skape presedens og bane vei for en etablering av flere brygger/båtplasser i området. Samtidig vil utriggere redusere behovet for dregging – en type fortøyning som er svært negativt for ålegress.

Båtplasser og utriggere i seg selv er et inngrep med begrensede konsekvenser for det marine miljøet, men utslipp, mudring, lekkasjer o.l. vil trolig være en konsekvens av å etablere nye båtplasser. Hittil er dette begrenset til noen mindre bryggeanlegg som i Bukkeviga og innsiden av Hoveodden. Søm båthavn ligger i Søm LVO og må forholde seg til bestemmelsene i verneforskriften der. Sandum ligger utenfor vernegrensen. Bukkeviga båthavn ligger til forskjell inne i Raet NP og må forholde seg til verneforskriften for Raet. Samlet sett er det flere mindre båthavner i området og samlet belastning er potensielt sett svært høy. Flere av disse båtplassene mudres jevnlig, og partikkelspreding som stanser sollyset er blant de største truslene mot ålegrasenger. Den samlede belastningen kan bli høy (§10).

§§ 11 og 12 vurderes som lite aktuelle i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at nasjonalparkstyret ikke gir tillatelse til det omsøkte tiltaket etter verneforskriften § 3 ettersom tiltaket ikke faller inn under unntakshjemmelen i ledd 4.d) og den samlede belastningen og føre-var prinsippet tilsier et avslag.

Deres ref

Vår ref

24.05.25

Jenny Marie Gulbrandsen – nasjonalparkforvalter
Raet Nasjonalparkstyre
Statsforvalteren i Agder

**Søknad om utsetting av en uttriggerbås fra en eldre brygge.
Gnr. 206 Bnr. 210/264 – Revesandsveien 159, 4818 Færvik
Tiltakshaver Karin og Erik Berentsen**

Hei Jenny,

Tiltakshaver har en brygge nord for Bukkevig på Revesand. Den grenser til Raet. Tidlig på 2000 tallet ble det lagt et vannrør inn fra sjøen her (til hyttene i området). Opprinnelig hadde båtene moringfeste, men på grunn av vannledningen ble dette lagt om og båten fikk feste fra en stang ut fra land til et punkt på brygga. Økende værslitasje, vind og bølger, har vist at denne løsningen er utilstrekkelig og flere ganger har båten blitt slått inn mot brygga. Den tryggeste løsningen på problemet vil være en fortøyning til uttriggere fra land.

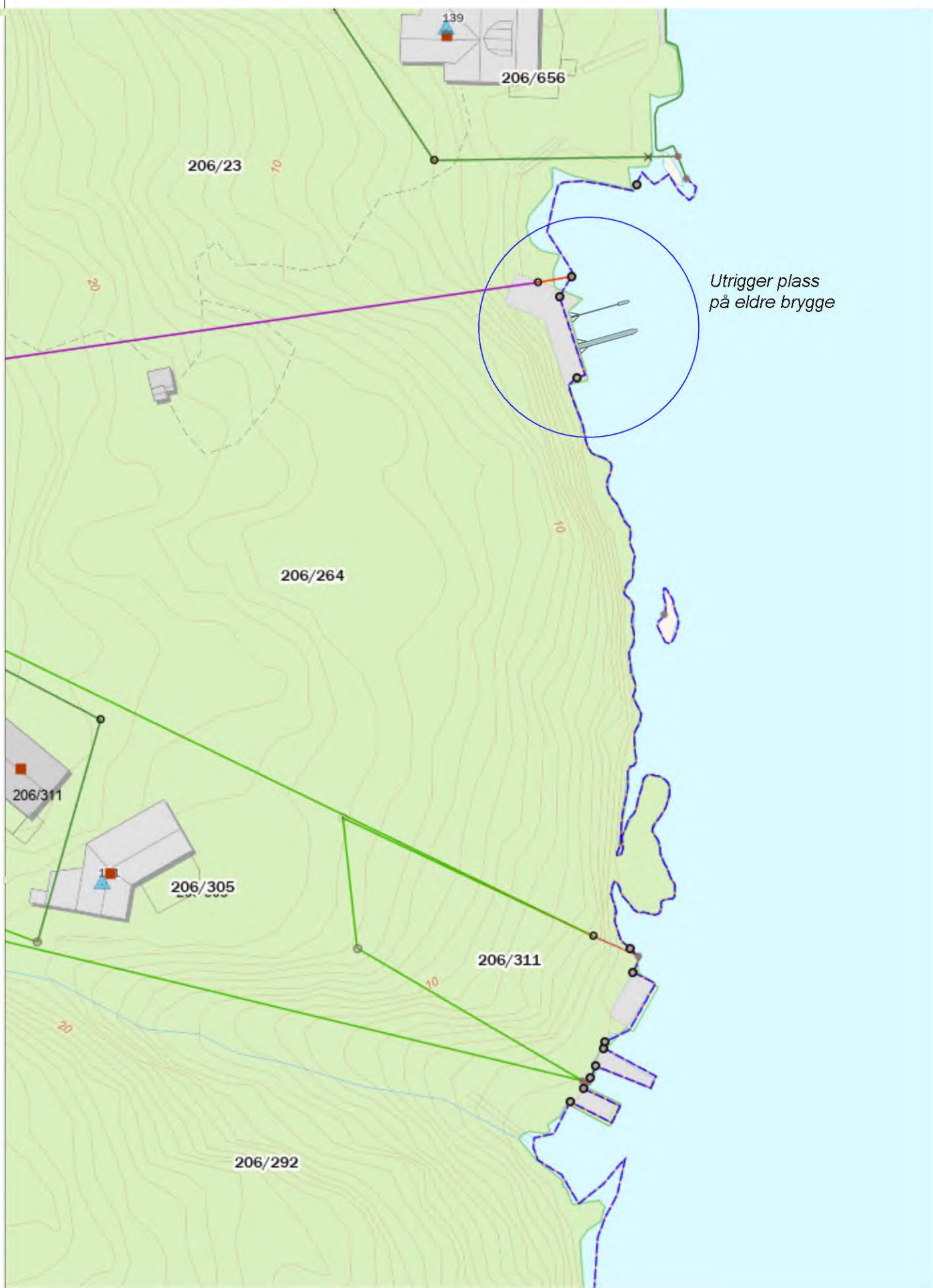
Siden de stikker ut i Raet, søker vi Raet Nasjonalparkstyre om tillatelse til å etablere en uttriggerbås på stedet. Utriggerne berører naturmangfoldet i liten grad og utenom sommersesongen er de løftet opp over vannflate.

Det bør nevnes at ca. 60 m sør for denne brygga ligger en fellesbrygge (sammenslått av tre brygger) som ble oppført i 2021. her ble det tillatt tre uttriggerbåser.

Vedlegger tegninger/fotos som viser situasjonen på stedet og håper på positivt svar.

Med beste hilsen

Harald Marrable

OPPDRAG Gnr. 206 Bnr. 210/264 – Revesandsveien 159,
Søknad om utriggere fra eldre brygge
Karin og Erik Berentsen

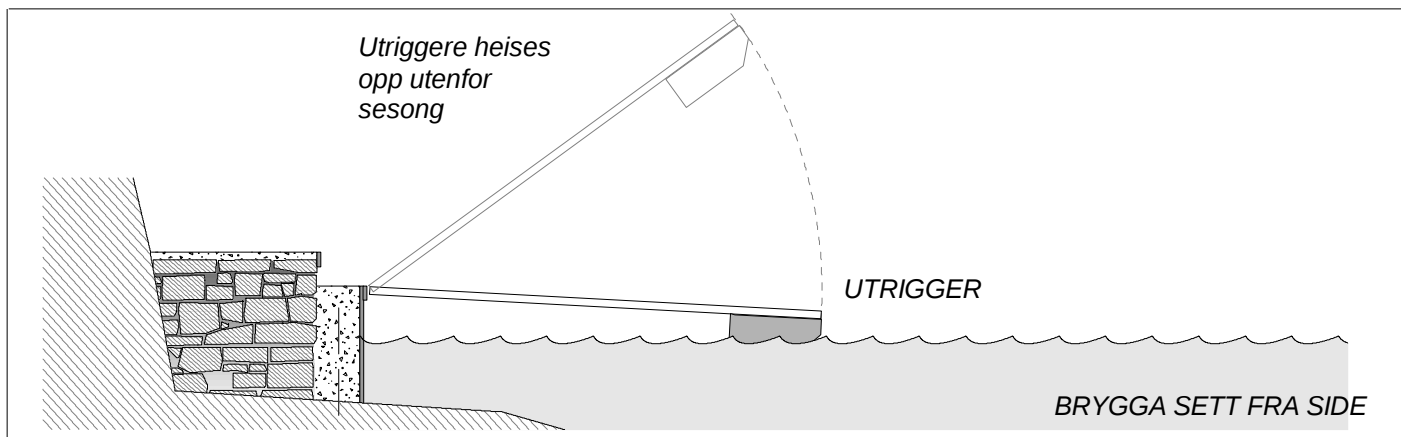
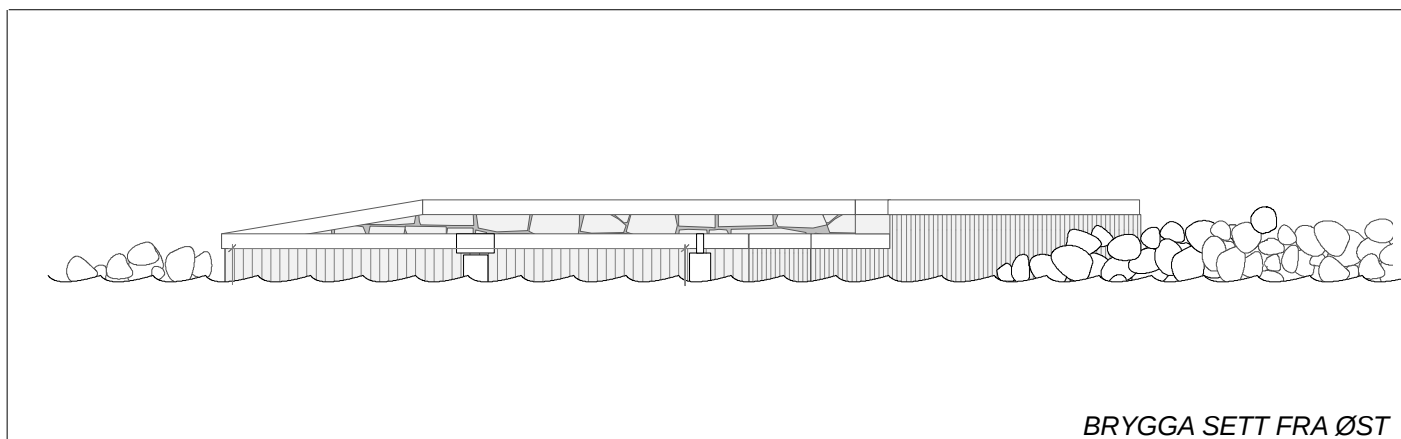
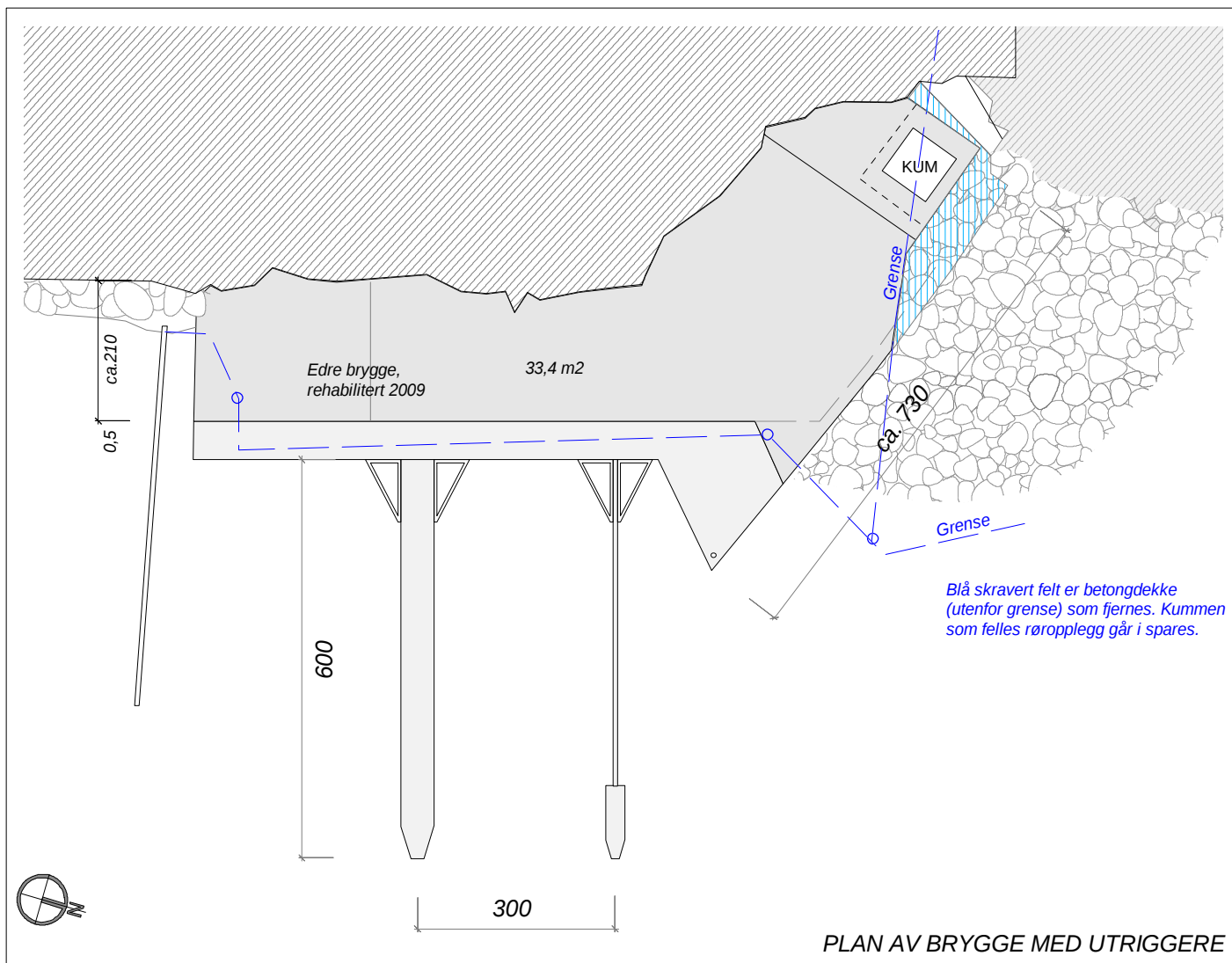
TEGN **SITUASJONSPLAN**

MAL 1:500

OPPDR NR	TEGN NR	REV
DATO 24.05.25	SIGN	

HARALD MARRABLE SIV.ARK

SUKKERHEIA 7, 4816 KOLBJØRNSVIK
harald.marrable@gmail.com - tlf. 97 00 13 99
Foretaksnr. NO 970 411 720

OPPDRAG	Gnr.206, Bnr 264, Bukkevika Søknad om utlegging av utriggere Karin og Erik Berentsen		OPPDR NR	TEGN NR	REV
TEGN	PLAN/OPPRISS/UTRIGGERE	MÅL	DATO	SIGN	
		1:100	24.05.25		

HARALD MARRABLE SIV.ARK

SUKKERHEIA 7, 4816 KOLBJØRNSVIK
harald.marrable@gmail.com - tlf.97 00 13 99
Foretaksnr. NO 970 411 720

BRYGGA VIST MED UTRIGGERE

NABOBRYGGE
GODKJENT
2021

DET SØKES OM 1 UTRIGGERBÅS PÅ DENNE BRYGGA,

NABOBRYGGE, GODKJENT AV RAET 2021

OPPDRAG	Gnr.206, Bnr 264, Bukkevika Søknad og utlegging av utriggere Karin og Erik Berentsen		OPPDR NR	TEGN NR	REV
TEGN	ILLUSTRASJONER	MÅL	DATO	SIGN	
			24.05.25		

HARALD MARRABLE SIV.ARK
SUKKERHEIA 7, 4816 KOLBJØRNSVIK
harald.marrable@gmail.com - tlf.97 00 13 99
Foretaksnr. NO 970 411 720

Arkivsaksnummer: 2025/7330-5

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 20.08.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	33/25	26.08.2025

Søknad om tiltak inkl uttrigger på brygge Gjervoldsøyveien 144 - Raet nasjonalpark

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret i Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i verneforskriften for Raet nasjonalpark ikke tillatelse til det omsøkte tiltaket.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

TRAFO arkitektur AS søker på vegne av Hilde Ådland og Bård Christian Jensen om tiltak på brygger og etablering av utriggere på Gjervoldsøyveien 144 i Arendal kommune (gn/br 301/29). Sjøarealet på eiendommen ligger i Raet Nasjonalpark.

Søknaden er oversendt fra Arendal kommune. Tiltak som søkes behandlet:

Brygge 2

- Gjenoppbygging av eksisterende brygge. Mur som holder terreng i bakkant vil ligge som tidligere, men deles i to lavere murer, som blir sitteplass og mindre ruvende. Eneste endring fra tidligere er at mur deles opp i to nivåer.

Brygge 3

- Etablere en trefront på betongfront opp til vannlinjen for båter og lignende.
- Etablere fester og legg ut ny uttrigger for sommerbruk.

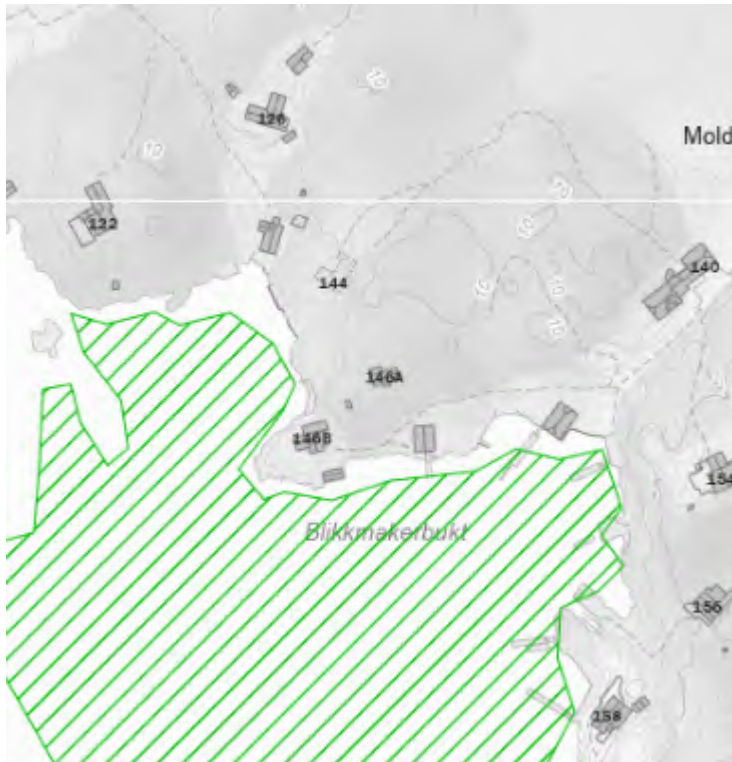
Brygge 1

- Tre-kledning på topp og front med ett trinn ned.

Brygge 3

- Eksisterende brygge-lem (trekantform) som er løs og legges ut hver sommer ønskes skrudd fast som en permanent løsning.

Området ligger tett på en viktig ålegressforekomst, kartlagt i 2013 av Havforskningsinstituttet (DN håndbok 13)

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

I sone A er formålet å ta vare på fuglelivet, spesielt med hensyn til sjøfuglene og deres hekkeplasser, jf. kart.

I sone B er formålet å ta vare på sårbare naturtyper og arter, jf. kart.

I sone C er formålet å ta vare på områder med særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder i sjø, jf. kart.

Allmennheten skal gis anledning til opplevelse av naturen gjennom utøvelse av naturvennlig og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Verneforskriften § 3 Vern mot inngrep i landskapet

Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring og ombygging av varige eller midlertidige bygninger, tilbygg, kaianlegg, brygger, (...) Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.

Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for

a) vedlikehold av bygninger, brygger, anlegg og innretninger som ikke fører til bruksendring. Vedlikehold omfatter ikke ombygging eller utvidelse.

e) akterfeste av båt ved egen brygge eller egen landfast fortøyningsplass.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

d) brygger som erstatning for eksisterende brygger eller ved samling av eksisterende brygger i fellesanlegg.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det gitt retningslinjer for bygger og fortøyningsplass.

Brygger og fortøyningsplass:

Brygger utgjør en spesiell utfordring, både landskapsmessig, for natur- og kulturmiljøer og i forhold til allmennhetens muligheter for friluftsliv og ferdsel. Søknader om nye brygger eller utvidelse av eksisterende brygger i nasjonalparken skal derfor vurderes strengt. Tillatelse til bygging av brygge etter unntaksbestemmelsen kan kun vurderes der det allerede er eksisterende brygger som enten fjernes eller samles i fellesbrygge. Andre tilfeller må behandles etter § 4 (verneforskriften har en egen bestemmelse om konstruksjoner og installasjoner for allment friluftsliv. Bestemmelsen i § 3 4 ledd d) vil derfor gjelde brygger mv. for andre formål, f. eks private fritidsboliger).

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er sannsynlig at saken kan gi presedenseffekt ettersom det er mange brygger som kan være aktuelle å utvide med utriggere. Samlet effekt av dette er krevende å vurdere.

Vurdering

Verneforskriften § 3 slår fast at alle inngrep inkludert kaianlegg og brygger i utgangspunktet er forbudt. Det er i ledd 4 d) gitt en åpning for etablering av nye anlegg ved samling av flere anlegg samt fjerning av eksisterende anlegg.

De omsøkte tiltakene med unntak av utriggere er enten utenfor verneområdet eller reparasjoner/vedlikehold av tiltak som var etablert før vernetidspunktet (se også vedlagt redegjørelse på når brygger er oppført som ble sendt inn på forvalters forespørsel).

Brygge 2

- Gjenoppbygging av eksisterende brygge. Mur som holder terreng i bakkant vil ligge som tidligere, men deles i to lavere murer, som blir sitteplass og mindre ruvende. Eneste endring fra tidligere er at mur deles opp i to nivåer.

Tiltaket er utenfor verneområdet.

Brygge 3

- Etablere en trefront på betongfront opp til vannlinjen for båter og lignende.

Tiltaket er utenfor verneområdet.

- Etablere fester og legge ut ny uttrigger for sommerbruk.

Utrigger er søknadspliktig. Fester for fortøyning er tillat/utenfor verneområdet.

Brygge 1

- Tre-kledning på topp og front med ett trinn ned. **Tiltaket er utenfor verneområdet / reparasjon av tiltak som var etablert før vernetidspunkt.**

Brygge 3

- Eksisterende brygge-lem (trekantform) som er løs og legges ut hver sommer ønskes skrudd fast som en permanent løsning.

Tiltaket er utenfor verneområdet / reparasjon av tiltak som var etablert før vernetidspunkt.

Det omsøkte tiltaket med utriggere er en utvidelse av privat brygge med kun en bruker og ingen fjerning av eksisterende anlegg, og faller derfor ikke inn under unntaksbestemmelsen.

Akterfeste av båt og fortøyning til egen brygge er tillatt etter verneforskriften, men ikke bøyellegging eller å ligge på svai på fast basis.

Det omsøkte tiltaket ligger i Raet nasjonalpark. Kunnskapsgrunnlaget i området er godt (§8), ettersom området er kartlagt etter håndbok 19 Marine naturtyper. Ingen naturtyper er registrert ved det omsøkte tiltaket, men Sømskilen inkludert Blikkmakerbukta mot Gjervoldsøy har flere viktige og svært viktige forekomster av ålegress. Søknaden viser til at en uttrigger vil redusere belastningen på ålegress ved at bruk av dregg kan reduseres/ falle bort. Dette er valide argumenter, men endrer ikke verneforskriftens bestemmelser og avgjørelser i tidligere saker det mindre utvidelser med en redusert samlet belastning har blitt avslått av Miljødirektoratet.

Det er forvalters vurdering at føre-var prinsippet bør gjøres gjeldende i saken (§9). Sømskilen er et unikt område med store og viktige ålegrasenger, og vernet er etablert for å hindre en videre nedbygging av sjøarealene. Det er uvisst hvilken påvirkning et bryggeanlegg med utriggere vil ha på det marine miljøet, og spesielt ettersom det ikke er satt noen begrensninger på antall båter eller brygger på eiendommen. En tillatelse til uttrigger kan lett skape presedens og bane vei for en etablering av flere brygger/båtplasser i området. Samtidig vil utriggere redusere behovet for dregging – en type fortøyning som er svært negativt for ålegress.

Båtplasser og uttrigger i seg selv er et inngrep med begrensede konsekvenser for det marine miljøet, men utslipp, mudring, lekkasjer o.l. vil trolig være en konsekvens av å etablere nye båtplasser. Hittil er dette begrenset til Søm båthavn, Marex og Sagodd brygge, alle tre utenfor Raet nasjonalpark. Søm båthavn ligger i Søm LVO og må forholde seg til bestemmelsene i verneforskriften der. Nedenes båthavn ligger til forskjell inne i Raet NP og må forholde seg til verneforskriften for Raet. Samlet sett er det flere store båthavner i området og samlet belastning er potensielt sett svært høy. Flere av disse båtplassene mudres jevnlig, og partikkelspreding som stanser sollyset er blant de største truslene mot ålegressenger. Den samlede belastningen kan bli høy (§10). §§ 11 og 12 vurderes som lite aktuelle i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at nasjonalparkstyret ikke gir tillatelse til det omsøkte tiltaket etter verneforskriften § 3 ettersom tiltaket ikke faller inn under unntakshjemmelen i ledd 4.d) og den samlede belastningen og føre-var prinsippet tilsier et avslag.

Bård Chr. Jensen
Gjervoldsøyveien 144
4817 His

Jenny Marie Gulbrandsen
Raet nasjonalpark

Arendal kommune

Postboks 123

4891 GRIMSTAD

Deres ref 2025/7330-2 432.3

5/8-2025

Disp. - Gjervoldsøyveien 144 – tiltak på eksisterende brygger.

Det vises til Jenny M. Gulbrandsens utfyllende spørsmål, datert 30.7.2025, angående dokumentasjon av tidligere brygger i forbindelse med søknad om tillatelse til tiltak med dispensasjon sendt Arendal kommune, saksnr. BYGG-25/00684.

I utgangspunktet skal det ikke gjøres utbedringer som vil gå ut over vernegrensen.

Bryggene har vært uforandret siden fra før 2005. men har forfalt en del siden dette.

Trekantbryggen vil ikke strekke seg nevneverdig ut over sjø/strandlinjen og vil ikke påvirke livet i sjøen – her sirkuleres de samme strandkrabbene opp gjennom hele sommeren.

Opprinnelig var det også en forlengelse ut over betongkanten på resten av bryggen men den er ødelagt av tidens tann og vil ikke bygges opp igjen. Denne kan også sees i det fjerne på bildet på neste side (og i et eget utsnitt). De to bildene vist ovenfor er tatt i 2008 og viser vår datter i rød caps - som var født i 2006. De øvrige ungene er i dag over 20-22 år gamle. Denne trekantbryggen blir tatt inn om vinteren for å unngå at stormflo flytter den av – og viser ikke på bilder tatt utenfor sesong og er heller ikke så tydelig på bilder av grov kvalitet da den ligger over land.

Stigtrinnet som vi ønsker å innlemme som en fast del av bryggen lengst mot nord var opprinnelig støpt (fra før 1965) og betongrester ligger fremdeles på bunnen. Legger ved et bilde av glade fiskere fra 2005 som viser den mobile løsningen.

Bildet over (fra 2005) viser trinnet nedenfor brygga som vi ønsker å gjøre permanent, slik det var opprinnelig fra 1965. Denne løsningen brukes enda og settes ut hver vår og tas opp i august. Her kan det også skimtes tre-utvidelsen og trekantbrygga på den sørligste brygga – foran gummibåten. (Se utsnitt nedenfor)

Den omsøkte **uttriggeren** vil gå utover vernegrensen og ligger på den sørligste brygga. Den vil være gunstig for båtbruk og redusere dreggebehov i ålegresset. Det er også en stein/grunnfjell som truer motorbruk ved lavvann, og som vil kunne legges under denne uttriggeren og dermed styre båter vekk fra faren. Vi anser at innvirkningen på nasjonalparken og vernesonen i sum blir positiv.

Det er også en liten uttrigger som har lagt siden ca 2006 på den nordligste bryggen, der kajakken ligger, rett bak fiskerne, ref siste kommentar i brevet fra Gulbrandsen

Om det ønskes en befaring så er vi tilgjengelig i første del av uke 33 - eller ved behov for avklaringer, når som helst pr telefon.

Hilsen

Bård Chr. Jensen

Mobil 90687316

**Nasjonalparkstyret
for Raet nasjonalpark**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Fløyveien 14
Arendal

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 37 01 78 45
sfagpost@statsforvalteren.no
<https://www.nasjonalparkstyre.no/raet>

ARENDAL KOMMUNE
Postboks 123
4891 GRIMSTAD

Saksbehandler Jenny Marie Gulbrandsen

Vår ref. 2025/7330-2 432.3

Deres ref. 2025/684

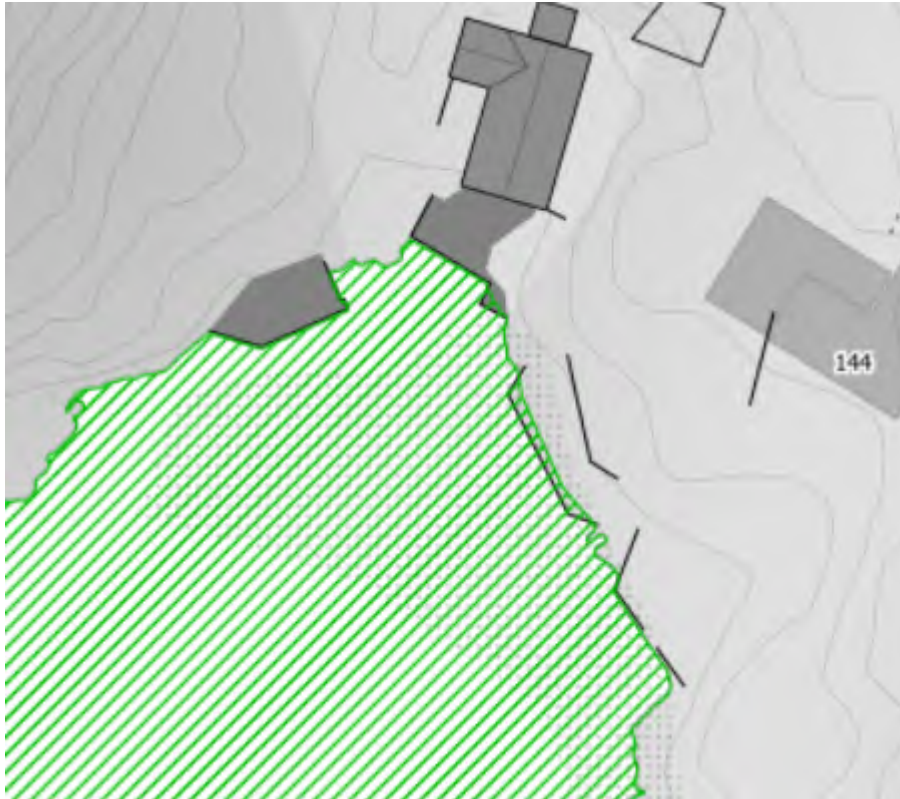
Dato 30.07.2025

Til uttalelse - Raet nasjonalpark - dispensasjon - Arendal 301/29 - Gjervoldøyveien 144 - tiltak på eksisterende brygger

Viser til sak som er sendt til uttalelse hos Raet nasjonalpark. Flere av tiltakene kan være søknadsppliktige etter verneforskriften og må derfor behandles av styret.

Dette omfatter uttrigger og tiltak på brygger som går over vernegrensen.
Foreløpig ser dette ut til å gjelde brygge med stigtrinn. Det kan se ut som om «trekanten» heller ikke er justert ut av vernegrensen.
Finnes det noe dokumentasjon på når tiltakene som eksisterer på eiendommen ble utført?

Ut i fra Flyfoto ser det ut til at tiltakene er eldre enn vernet i Raet np (2016) og at det har fantes en uttrigger på brygga fra tidligere.

Flyfoto 2016:

Flyfoto 2014:

Med hilsen

Jenny Marie Gulbrandsen
nasjonalparkforvalter

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:
Statsforvalteren i Agder

Postboks 504

4804

ARENDAL

Arkivsaksnummer: 2025/8569-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 20.08.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	34/25	26.08.2025

Søknad om innsamling av fra smørbukk *Hylotelephium maximum* i Raet NP

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 dispensasjon for høsting av frø av smørbukk *Hylotelephium maximum* i hele Raet nasjonalpark

Tillatelsen er gitt for 5 år, men kan utvides etter delegert myndighet til forvalter med ytterligere 5 år dersom man ikke ser negative effekter av tiltaket.

Det skal høstes av inntil 50% av individene innenfor et mål per høstingslokasjon i verneområdet.

Søknad om utplanting vurderes på første styremøte i 2026, da styret avventer innspill fra blant annet Miljødirektoratet.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Magnus Jakobsen har gjennom støtte fra Miljødirektoratet startet opp et avlsprogram for Klippeblåvinge og apollosommerfugl. Klippeblåvinge er en art med egen handlingsplan (faglig grunnlag fra NINA rapport\2010\649.pdf) og en forskrift Forskrift om klippeblåvinge (*Scolitantides orion*) som prioritert art - Lovdata. Det ble sommeren 2025 satt ut klippeblåvinge etter dispensasjon fra verneforskriften på Spornes. Disse stammer fra Halden og er oppavlet i fangenskap. Apollosommerfugl utgikk fra kystområdene på 70-tallet og en mindre populasjon har overlevd

på Dalen i telemark. Det ble satt ut larver av apollon fra avlsprogrammet på Store Torungen i 2025.

Begge artene ser ut til å ha etablert seg og produsert nye larver i løpet av sommeren 2025.

Det foretrukne habitatet til både klippeblåvinge og apollosommerfugl er artsrike berg og enger med god tilgang på smørbukk i larvestadiet. Imago (voksen stadiet) lever av nektar på åpne blomsterenger.

Søknaden omfatter å sanke frø av smørbukk inne i verneområdet for produksjon av pluggplanter (småplanter) av stedegent genetisk materiale. Søker ønsker videre tillatelse til å sette ut pluggplanter (våren 2026) i verneområdet, først og fremst i lokaliteter der det finnes/skal settes ut klippeblåvinge og/eller apollosommerfugl.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 4. Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade, uttak og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. *plukking av bær og matsopp.*
- b. *plukking av vanlige planter og tang/tare til eget bruk unntatt i sone B, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. *rydding av vegetasjon i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

b. beite i sone B.

c. uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.

Tiltakene må vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen i verneforskriften, da det ikke finnes spesifiserte dispensasjonshjemler som omfatter de omsøkte tiltakene.

Verneforskriften § 11. Generell dispensasjonsbestemmelse lyder:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det ikke gitt retningslinjer for denne typen tiltak.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48. (dispensasjon fra vernevedtak) første, tredje og fjerde ledd:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. (..)

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er lite sannsynlig med presedens for denne typen saker, som søkes inn av etablerte institusjoner og dedikerte forskere. I den grad det oppstår presedens, så er det ønskelig i et restaureringsøyemed.

Vurdering

Det er gitt åpning for sanking sv sopp og bær, og plukking av vanlige planter/tang/tare til eget bruk, men det er ikke gitt hjemmel for sanking til annet bruk, for eksempel kommersiell bruk eller utplanting/oppformering. Samking av frø av arter, også vanlige arter, må derfor behandles som en dispensasjonssøknad jf nml § 48.

Høsting av frø vil ha en lokalt belastning, men andelen frø som sankes i forhold til årlig produksjon vil være svært liten. Dette kan ha en negativ påvirkning på de enkelte forekomstene, men liten betydning samlet sett.

Forvalter kan ikke se at dette har noen negative effekter for verneområdet.

Forvalter har vært i dialog med Miljødirektoratet som gjerne vil sette seg litt mer inn i problemstillingen rundt utplanting av stedegne planter før de gir veiledning i saken. Forvalter foreslår derfor at denne delen av søknaden utsetter til 2026.

2021-2030 er FNs tiår for restaurering og dette prosjektet setter søkelyset på et habitat som er utsatt for ulike typer trusler, for eksempel gjengroing, ferdsel, overbeite mm jf rapport om Insektene i Raet fra 2015.

Økosystembelastning (jf nml § 10) anses som totalt positiv. Restaureringsprosjektet har allerede fått en del publisitet og kan bidra til mer fokus på artsforvaltning og lett gjenkjennelige rødlista sommerfugler. Informasjon og kunnskap fra tiltakene kan benyttes til formidling, for eksempel på besøkssenteret, hvor Jakobsen allerede er en aktiv bidragsyter. En fremtidig utplanting dersom denne godkjennes kan bidra til å involvere frivillige og skape en positivitet rundt restaureringsarbeidet.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) i området er godt- og det er dokumentert at klippeblåvinge er utgått fra områder i nærheten av vernepområdet.

Føre-var-prinsippet (§ 9) er vurdert å være mindre aktuelt ettersom kunnskapsgrunnlaget er godt. § 11 forutsettes ivaretatt gjennom vilkår for gjennomføring og § 12 vurderes som lite aktuell i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at søknaden om frøsanking gis tillatelse som omsøkt med vilkår.

Forvalter anbefaler at en vurdering om utplanting avventer veiledning fra Miljødirektoratet.

Forvalter anbefaler at det gis en dispensasjon etter nml § 48 til frøsanking.

Arkivsaksnummer: 2025/8570-2

Saksbehandler: Jenny Marie Gulbrandsen

Dato: 20.08.2025

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Raet nasjonalparkstyre	35/25	26.08.2025

Søknad om høsting av nøtter og frø i Raet NP og Søm LVO - Reiersøl planteskole

Innstilling fra forvalter

Nasjonalparkstyret for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde gir med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 dispensasjon for høsting av frø av bøk *Fagus Sylvatica* i hele Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde inkl sone B Ruager.

Tillatelsen er gitt for 5 år, men kan utvides etter delegert myndighet til forvalter med ytterligere 5 år dersom man ikke ser negative effekter av tiltaket.

Det skal høstes av inntil 50% av nøttene på bakken innenfor et mål (1 da) per høstingslokasjon i verneområdet. Totalt kan det høstes 60 kg per år.

Klage på vedtak

Vedtaket kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse jf. Forvaltningsloven § 28. Frist for å klage er tre uker fra vedtaket er mottatt. En eventuell klage stiles til Miljødirektoratet, men sendes Raet Nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Reiersøl planteskole søker om tillatelse til å sanke nøtter av bøk for produksjon av stedegne planter til hage/park/anlegg. Behovet for bøk blir per i dag dekket ved import fra utlandet (Danmark) med fare for spredning av både uønskede dyr og frø, og fremmed genetisk materiale.

Det er økedne etterspørsel etter bøk, og plateskolen har gjennom fusjon med Naturplanter AS spesialisert seg på stedegen vegetasjon. De søker om høsting av 30-60 kg på Hasseltangen området og Ruager.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Verneformål – forskrift

Verneformål – forskrift

Raet nasjonalpark ble vernet ved kgl. res. av 16.12.2016. For verneområdet gjelder *Forskrift om vern av Raet nasjonalpark, i Tvedestrand, Arendal og Grimstad kommuner i Aust-Agder fylke*, heretter kalt verneforskriften.

Formålet med Raet nasjonalpark fremgår av verneforskriften § 1, som lyder:

Formålet med nasjonalparken er å bevare et større naturområde uten tyngre inngrep med egenartede og representative økosystemer, mange godt bevarte kvartærgeologiske

forekomster etter siste istid, og med særlig vekt på plantelivet, dyrelivet, naturtyper, kystlandskapet med sjøoverflaten og kulturminner knyttet til Aust-Agders kystområde både på land og i sjø. For de marine delene er formålet særlig å ta vare på det undersjøiske landskapet med tilhørende marine arter og marine naturtyper som israndsavsetninger, skjellsandforekomster, bløtbunnsområder, ålegras- og undervannsenger, tareskog og gyteområder for fisk.

§ 4. Vern av plantelivet

Vegetasjonen på land og i sjø, herunder døde busker, trær og ilanddrevet tang og tare er vernet mot all skade, uttak og ødelegging. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.

Bestemmelsen i første ledd er ikke til hinder for:

- a. plukking av bær og matsopp.*
- b. plukking av vanlige planter og tang/tare til eget bruk unntatt i sone B, i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*

.

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. rydding av vegetasjon i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.*
- b. beite i sone B.*
- c. uttak av ilanddrevet tang og tare i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen, unntatt i sone B.*

Tiltakene må vurderes etter den generelle dispensasjonshjemmelen i verneforskriften, da det ikke finnes spesifiserte dispensasjonshjemler som omfatter de omsøkte tiltakene.

Verneforskriften § 11. Generell dispensasjonsbestemmelse lyder:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

Forvaltningsplan

I utkast til forvaltningsplan for Raet nasjonalpark og Søm landskapsvernområde av 16.12.17, punkt 3.3.6 er det ikke gitt retningslinjer for denne typen tiltak.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48. (dispensasjon fra vernevedtak) første, tredje og fjerde ledd:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig. (..)

Trenger et tiltak tillatelse både etter verneforskriften og etter annet lovverk, kan tiltakshaver velge å søke om tillatelse parallelt. Vedtak skal i slike tilfeller først fattes etter verneforskriften, dersom ikke annet følger av verneforskriften eller forvaltningsmyndighetens samtykke.

Søknad om dispensasjon etter første ledd skal inneholde nødvendig dokumentasjon om tiltakets virkning på verneverdiene. I dispensasjon etter første ledd skal begrunnelsen for vedtaket vise hvordan forvaltningsmyndigheten har vurdert virkningene som dispensasjonen kan få for verneverdiene, og hvilken vekt det er lagt på dette.

Etter § 7 i naturmangfoldloven (nml) skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, bl.a. når forvaltningsmyndigheten fatter vedtak om dispensasjon etter verneforskriften. Dette gjelder prinsippet om kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11) og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§12).

Presedens

Det er lite sannsynlig med presedens for denne typen saker, som søkes inn av etablerte institusjoner. I den grad det oppstår presedens, så er det ønskelig i et restaureringsøyemed og hindring av import av fremmede arter/genetisk materiale.

Vurdering

Det er gitt åpning for sanking sv sopp og bær, og plukking av vanlige planter/tang/tare til eget bruk, men det er ikke gitt hjemmel for sanking til annet bruk, for eksempel kommersiell bruk eller utplanting/oppformering. Samking av frø av arter, også vanlige arter, må derfor behandles som en dispensasjonssøknad jf nml § 48.

Høsting av frø vil ha en lokalt belastning, men andelen frø som sankes i forhold til årlig produksjon vil være svært liten. Dette kan ha en negativ påvirkning på de enkelte forekomstene, men liten betydning samlet sett.

Forvalter kan ikke se at dette har noen negative effekter for verneområdet.

Forvalter har vært i dialog med Miljødirektoratet om tiltaket.

Økosystembelastning (jf nml § 10) anses som totalt minimal, da kun et svært lite antall bøkfrø vil etablere seg som nye individer i et tett skogsbestand.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) i området er godt.

Føre-var-prinsippet (§ 9) er vurdert å være mindre aktuelt ettersom kunnskapsgrunnlaget er godt. § 11 forutsettes ivaretatt gjennom vilkår for gjennomføring og § 12 vurderes som lite aktuell i saken.

Konklusjon

Forvalter anbefaler at søknaden om frøsanking gis tillatelse som omsøkt med vilkår.

Forvalter anbefaler at det gis en dispensasjon etter nml § 48 til frøsanking.

ST 36/25 Eventuelt
ST 37/25 Tidsbruk - Møtehonorar